НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»

ВИШНЕВЕЦЬКА ОКСАНА ВАСИЛІВНА

УДК 631.5:62:658.1

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТЕХНІЧНОГО І ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОСЛИННИЦТВА

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2026

Дисертацією є рукопис.
Робота виконана здобувачем шляхом самостійної підготовки наукових досягнень до захисту

Опоненти:

доктор економічних наук, професор
ДОБІЖА Наталія Володимирівна,
Відокремлений структурний підрозділ «Вінницький фаховий коледж економіки та підприємництва Західноукраїнського національного університету»,
Міністерство освіти і науки України, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

доктор економічних наук, професор
НЕГОДА Юлія Володимирівна,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Міністерство освіти і науки України, директор ННІ неперервної освіти;

доктор економічних наук, професор
ШЕЛЕНКО Діана Іванівна,
Карпатський університет ім. Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України, професор кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки.

Захист відбудеться 8 вересня 2026 р. об 11^{00} годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.350.01 у Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, конференц-зал, 3-й поверх, к. 317.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, 2-й поверх, к. 212.

Реферат розіслано 7 серпня 2026 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради О. Г. Шпикуляк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За умов повномасштабної війни, структурних трансформацій економіки та зростання глобальних продовольчих ризиків інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва в Україні набуває стратегічного значення для забезпечення економічної безпеки держави, стійкості аграрного виробництва та формування передумов післявоєнного відновлення. Рослинництво формує основу аграрного сектору, забезпечуючи вагому частку валової продукції та експортних надходжень. Водночас його результативність безпосередньо залежить від рівня технічної оснащеності, технологічної модернізації та інвестиційного забезпечення.

Систематичне недофінансування матеріально-технічної бази, високий рівень зношеності сільськогосподарської техніки, фрагментарне впровадження інновацій та обмежений доступ до довгострокових фінансових ресурсів зумовили технологічні розриви у рослинництві. Воєнні дії суттєво загострили ці проблеми, ускладнивши логістику, знизивши інвестиційну активність і підвищивши виробничі ризики. За таких умов зростає потреба у впровадженні адаптивних, ресурсоефективних і цифрово орієнтованих технологій, що здатні забезпечити стабільність виробництва та підвищення його продуктивності навіть за умов обмежених ресурсів.

Нині набуває актуальності перехід від екстенсивної моделі використання технічних засобів до інноваційної, заснованої на прецизійному землеробстві, цифрових системах управління, енерго- та ресурсозберігаючих технологіях, кліматоадаптованих і біоорієнтованих рішеннях. Реалізація такого переходу неможлива без належного інвестиційного забезпечення, розвитку фінансових інструментів, ефективної державної підтримки та залучення приватного й міжнародного капіталу. Водночас відсутність цілісної науково обґрунтованої концепції інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічної бази рослинництва знижує результативність реалізації як державних програм, так і стратегій модернізації аграрного сектору.

Наукове значення обраної теми зумовлене недостатньою розробкою теоретико-методологічних підходів до комплексної оцінки взаємозв’язку технічного, технологічного та інвестиційного розвитку рослинництва за умов високої невизначеності, воєнних ризиків і післявоєнного відновлення. Більшість наявних досліджень має фрагментарний характер і не враховує мультиплікативного ефекту інновацій та інвестицій на продуктивність, конкурентоспроможність і стійкість аграрного виробництва.

Практичність одержаних результатів зумовлена їхньою відповідністю сучасним викликам розвитку аграрного сектору України, пов’язаним із необхідністю адаптації до євроінтеграційних процесів, вимог Спільної аграрної політики Європейського Союзу, екологічних стандартів і кліматичних змін. Модернізація технічного і технологічного забезпечення рослинництва – це визначальний чинник підвищення ефективності виробництва, оптимізації витрат ресурсів, зменшення втрат урожаю та формування передумов сталого розвитку аграрної сфери.

Зазначені обставини зумовлюють необхідність поглиблення теоретичних положень, удосконалення методологічного інструментарію та розробки практичних

рекомендацій щодо забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва в Україні. Особливої актуальності набувають питання формування механізмів ефективного залучення інвестиційних ресурсів, технологічного оновлення виробничої бази та підвищення адаптивності аграрних підприємств до сучасних економічних і безпекових викликів.

Теоретичні засади інноваційного та інвестиційного розвитку економіки закладені у фундаментальних працях класиків економічної науки, зокрема А. Сміта, К. Маркса, Дж. М. Кейнса, А. Маршалла, С. Кузнеця, у яких обґрунтовано взаємозв'язок між інвестиційними процесами, техніко-технологічним прогресом і довгостроковим економічним зростанням. Подальший розвиток цих положень здійснено у працях Й. Шумпетера, М. Блауга, П. Друкера, де інновації розглядаються як визначальний чинник структурних трансформацій та підвищення ефективності національного господарства.

Проблеми формування інноваційної моделі розвитку економіки, державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів та інституційного забезпечення модернізації виробничих систем відображені у працях вітчизняних учених, наприклад В. Андрійчука, Л. Федулової, С. Ілляшенка, Ю. Лупенка, О. Шпикуляка, В. Мамчура, В. Пономаренка, М. Кизима, П. Микитюка, С. Захаріна, Ю. Негоди, І. Єпіфанової, Д. Шеленко, Н. Демчук. У зазначених дослідженнях розкрито економічну сутність інноваційної та інвестиційної діяльності, механізми їх державного та ринкового регулювання, а також методичні підходи до оцінювання ефективності інноваційних перетворень у галузях національної економіки.

Вагомий науковий доробок пов'язано з проблемами розвитку аграрного сектору та його матеріально-технічної бази. У працях О. Захарчука, М. Кропивка, М. Михайлова, Н. Добіжі, Я. Навроцького, М. Самофалової, М. Геруна, О. Мороза, О. Кузьміна, Г. Підлісецького, Н. Бурєннікової досліджено стан технічного забезпечення сільського господарства України, виявлено тенденції зношеності основних засобів, недостатності інвестицій у технічне переоснащення та обмеженості впровадження інноваційних технологій у рослинництві.

У наукових дослідженнях технічне і технологічне забезпечення аграрного виробництва розглядається переважно на рівні окремих підприємств або галузевих сегментів, без достатнього врахування системних закономірностей функціонування та розвитку національного господарства в цілому. Недостатньо дослідженими залишаються питання узгодження інноваційно-інвестиційних процесів у рослинництві з державними пріоритетами розвитку аграрного сектору, механізмами державної підтримки, фінансово-кредитного забезпечення та післякризового відновлення економіки.

Виняткового значення набуває проблематика за умов трансформаційних змін національної економіки України, необхідності відновлення виробничого потенціалу аграрного сектору, підвищення ефективності використання ресурсів і забезпечення сталого розвитку сільських територій. У цьому контексті інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва слід розглядати як важливу складову реалізації державної економічної політики та інструмент підвищення конкурентоспроможності національного господарства.

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері техніко-технологічного розвитку аграрного виробництва, проблема формування цілісної концепції інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва на рівні національної економіки залишається недостатньо вивченою. Потребують подальшого дослідження питання визначення стратегічних напрямів такого розвитку, систематизації факторів, що стримують техніко-технологічну модернізацію галузі, та обґрунтування дієвих механізмів їхнього подолання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Наукові результати та висновки дисертаційного дослідження пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт ННЦ «Інститут аграрної економіки». За темою «Теоретико-методологічне забезпечення модернізації матеріально-технічної бази та розвитку ринків матеріально-технічних ресурсів і послуг в аграрному секторі економіки» (номер держреєстрації 0116U003061) обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до розвитку техніко-технологічного забезпечення аграрного сектору, визначення нормативної потреби в основних виробничих засобах з урахуванням світових стандартів, а також напрями активізації інвестиційних механізмів, зокрема лізингу, в процесі модернізації матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. В межах теми «Оцінка матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору економіки під час воєнних дій та перспективи його розвитку після війни» (номер держреєстрації 0124U001241) авторка здійснила оцінку стану матеріально-технічної бази аграрного сектору, запропонувала методичні підходи до її модернізації та розвитку на інноваційній основі, а також визначила стратегічні напрями впровадження інноваційних рішень. У межах теми «Теоретико-методологічні засади інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення у формуванні інклюзивного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» (номер держреєстрації 0121U108092) авторка оцінила стан інституційного забезпечення інноваційного розвитку, дослідила механізми державного регулювання та запропонувала підходи до реалізації стратегій інноваційного розвитку аграрного сектору. В межах теми «Розвиток інвестиційної діяльності у сільському господарстві в умовах воєнного часу і повоєнної відбудови» (номер держреєстрації 0124U001196) авторка здійснила оцінку інвестиційного потенціалу підприємств, провела аналіз джерел та напрямів капітальних вкладень і розробила стратегічні напрями підвищення ефективності інвестиційних рішень. Таким чином, виконані дослідження забезпечили комплексний підхід до формування інноваційного та інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки за умов воєнних дій та післявоєнної відбудови.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи – поглиблення теоретичних, методичних та практичних підходів щодо формування інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва в Україні та розробка економічних і організаційних механізмів його реалізації.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних **завдань:**

– систематизувати та узагальнити теоретичні підходи до інноваційно-інвестиційного розвитку як складової структурної модернізації національного господарства;

– розкрити економічну сутність і роль інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва в системі аграрного сектору національної економіки;

– систематизувати етапи еволюції техніки і технологій у рослинництві та визначити закономірності їхнього впливу на продуктивність і конкурентоспроможність аграрного виробництва;

– оцінити стан інституційного забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва та обґрунтувати напрями його розвитку;

– обґрунтувати методологічні підходи до дослідження техніко-технологічного забезпечення аграрних підприємств у системі «ресурси – інвестиції – результати»;

– розробити методичні підходи до оцінки економічної ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва;

– сформувати систему критеріїв, показників і параметрів оцінки стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічної бази аграрного сектору.

– оцінити стан і тенденції капіталооснащеності, сільського господарства за умов цінового диспаритету і фінансових обмежень;

– розкрити сучасний стан, тенденції динаміки та структурні особливості капітальних інвестицій в оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств у системі інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору України;

– здійснити комплексну оцінку ефективності використання та відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств у рослинництві, виявити причинно-наслідкові зв’язки між рівнем техніко-технологічного забезпечення та результативністю аграрного виробництва;

– здійснити критичний аналіз діючих інструментів інституційного забезпечення та програм державної підтримки технічної модернізації аграрного сектору;

– визначити та науково обґрунтувати пріоритетні напрями техніко-технологічної модернізації матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств з урахуванням воєнних ризиків, обмеженості ресурсів і структурних трансформацій національної економіки;

– обґрунтувати механізми впровадження технологій точного землеробства і систем no-till як інструментів ресурсозбереження та підвищення ефективності техніко-технологічного забезпечення рослинництва;

– оцінити вплив упровадження інноваційно-інвестиційних технологій на результати та ефективність функціонування рослинницьких підприємств;

– обґрунтувати роль взаємодії державних та ринкових інструментів у формуванні сприятливого інвестиційного клімату для модернізації технічного потенціалу АПК;

– визначити стратегічні орієнтири та пріоритети техніко-технологічного переоснащення агропідприємств у рослинництві до 2035 року за умов воєнних викликів і післявоєнного відновлення;

– розробити економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва як складової управління розвитком національного господарства.

Об'єкт досліджень – процеси інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва за умов післявоєнного відновлення.

Предмет досліджень – сукупність теоретико-методологічних положень, методичних інструментів та економічних механізмів, що визначають інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань запропоновано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів, що ґрунтуються на системному підході до аналізу економічних процесів. Теоретико-методологічну основу становлять положення сучасної економічної теорії, праці вітчизняних та зарубіжних учених з інноваційно-інвестиційного розвитку, а також концептуальні засади державної аграрної політики України.

У роботі використано діалектичний метод та метод наукової абстракції для уточнення сутності категорій «інвестиції», «інновації» та «інноваційно-інвестиційний розвиток», системно-структурний аналіз для дослідження інституційних основ технічного забезпечення та формування багаторівневої організаційно-економічної структури управління відтворенням основного капіталу, порівняльно-економічний і статистичний аналіз для оцінки стану машинно-тракторного парку та тенденцій техніко-технологічного оновлення. Методи групувань та індексний метод застосовано для класифікації підприємств за рівнем капіталоозброєності, а кореляційно-регресійний аналіз – для кількісної оцінки впливу інвестицій на продуктивність і собівартість продукції.

Метод економіко-математичного моделювання використано для розробки прогнозних сценаріїв розвитку технічної бази та формування системи ключових показників ефективності (KPI) для моніторингу стратегічного оновлення. Для візуалізації результатів дослідження застосовувалися графічний та табличний методи, що дало змогу наочно представити динаміку технічного зносу та структуру механізмів державного регулювання. Поєднання зазначених методів забезпечило системне та комплексне дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва.

Інформаційною базою дослідження є статистичні, нормативні, аналітичні та наукові джерела, що відображають стан, тенденції та інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва в Україні. Використано дані Держстату, Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України і Національного банку України, закони, урядові постанови та стратегічні програми щодо інновацій, інвестицій та розвитку сільського господарства. Для аналітичного обґрунтування залучено звіти міжнародних організацій (FAO, World Bank, EBRD), матеріали аналітичних центрів та наукові публікації. Польові дані та експертні оцінки від агропідприємств дозволили оцінити практичну ефективність впровадження інновацій і державної підтримки. Комплексне використання цих джерел забезпечило всебічний аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічного забезпечення рослинництва та формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо його модернізації.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота тісно пов'язана з розв'язанням важливого науково-практичного завдання – обґрунтуванням теоретико-методологічних засад та розробці прикладних механізмів інноваційно-

інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва за умов структурних трансформацій аграрного сектору економіки. Це цілісне завершене наукове дослідження, у межах якого отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення для підвищення ефективності та конкурентоспроможності рослинницького виробництва.

При виконанні роботи одержано та винесено на захист такі наукові положення, що характеризують наукову новизну отриманих результатів:

вперше:

– розроблено інтегровану модель оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва, яка на відміну від існуючих підходів, поєднує індикатори інноваційної активності та технологічної сприйнятливості, дозволяє порівнювати фактичну оснащеність і потенційний інноваційний потенціал підприємств, виявляти структурні обмеження та прогнозувати траєкторії їхньої модернізації;

– сформовано науково-методичний підхід до визначення «точки техніко-технологічного оптимуму» для сільськогосподарських підприємств рослинницького спрямування через визначення щільності зв’язку між інвестиціями в оновлення основних виробничих засобів, зростанням виробленої продукції та темпами зниження собівартості, що дало змогу виокремити пріоритетні напрями концентрації капіталу за обмежених фінансових ресурсів для досягнення максимального економічного ефекту;

удосконалено:

– теоретико-методичний підхід до дослідження взаємозв'язку інвестиційних та інноваційних процесів у аграрному секторі шляхом їх розгляду не як паралельних або послідовних явищ, а як єдиного інтегрованого інноваційно-інвестиційного процесу, в межах якого інвестиції виступають матеріально-фінансовою основою техніко-технологічних змін, а інновації – джерелом зростання віддачі інвестованого капіталу;

– визначення інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва, що на відміну від існуючого, є цілеспрямованим, безперервним та інституційно зумовленим процесом стратегічної інтеграції інвестиційних ресурсів, інноваційних технологій і управлінських рішень, та спрямованим на структурну модернізацію виробничих систем, підвищення їх технологічного рівня, економічної ефективності, адаптивності та стійкості до зовнішніх викликів у довгостроковій перспективі;

– методологічний інструментарій дослідження технічного і технологічного забезпечення на основі інтеграції системного, ресурсного та відтворювального підходів, що забезпечує перехід до цілісного динамічного аналізу розвитку техніко-технологічної бази та дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між інвестиційною активністю, структурною збалансованістю ресурсного потенціалу й економічною результативністю аграрних підприємств, формуючи основу стратегічного управління технічним розвитком галузі;

– класифікацію методичних підходів до оцінки рівня технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств за ознаками абсолютної та нормативної відповідності, що на відміну від існуючих підходів, дало змогу узгодити фактичний наявний парк техніки з науково обґрунтованими технологічними стандартами, та забезпечило перехід від констатації кількісних показників до стратегічного планування розширеного відтворення;

– методичний підхід до оцінки економічної ефективності техніко-технологічного забезпечення шляхом застосування багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу для виявлення щільності зв'язку між рівнями енергоозброєності, капіталооснащеності та прибутковістю вирощування основних сільськогосподарських культур на основі використання приросту валової доданої вартості та норми прибутку;

– економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення аграрного виробництва шляхом його трансформації в інтегровану багаторівневу систему, що поєднує інституційні, фінансові, організаційно-управлінські та технологічні складові, враховує не лише ресурсне забезпечення, а й системну взаємодію суб'єктів господарювання, створює умови для розширеного відтворення матеріально-технічної бази аграрного сектору;

– механізм фінансового забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва шляхом поєднання державних та регіональних програм підтримки точного землеробства з ринковими інструментами залучення капіталу та системою моніторингу результативності, що забезпечує концентрацію фінансових стимулів на технологіях із підтвердженою економічною окупністю, адаптацію обсягів підтримки до потреб підприємств і стимулювання попиту на продукцію вітчизняного аграрного машинобудування.

набуло подальшого розвитку:

– методичні положення щодо доцільності використання інтегральної вартісної оцінки техніко-технологічної бази, скоригованої на коефіцієнти зношеності, технологічної відповідності та інтенсивності використання, які дозволили уникнути викривлення результатів аналізу, зумовленого інфляційними процесами та диспропорціями у переоцінці основних засобів, та забезпечили більш об'єктивне визначення потенціалу технічного розвитку аграрних підприємств;

– наукові положення щодо спільного впливу цифрової трансформації агровиробництва та систем ощадливого землеробства на підвищення стійкості агропідприємств у роки військових дій, які дали змогу обґрунтувати доцільність поєднання цих підходів для забезпечення стабілізації виробничих процесів, зниження ресурсної залежності та формування економічного підґрунтя для збереження продовольчої безпеки й післявоєнного відновлення аграрного сектору;

– методичний підхід до використання багатофакторних економетричних моделей, які враховують одночасний вплив технічних, трудових, інвестиційних та організаційно-виробничих чинників для забезпечення кількісного обґрунтування оптимальних параметрів технічного забезпечення, та підвищення економічної ефективності у середньо- та довгостроковій перспективі;

– організаційно-економічні засади збалансування матеріально-технічного забезпечення, які передбачають поєднання посилення протекціоністської політики через митне регулювання зі створенням сприятливого інвестиційного клімату для організації спільних підприємств з провідними світовими виробниками сільськогосподарської техніки, що забезпечує перехід від імпортозалежності до стратегії локалізації виробництва в Україні;

– теоретичні положення щодо трансформації інноваційно-інвестиційної політики аграрного сектору через перехід від екстенсивного нарощування технічних

ресурсів до системної техніко-технологічної модернізації, орієнтованої на ресурсозбереження, енергоефективність та адаптацію технологій виробництва до природно-кліматичних умов, що забезпечує підвищення стійкості та економічної результативності аграрних підприємств;

– теоретичні засади формування управлінських рішень у сфері техніко-технологічного оновлення, які грунтуються на переході від ретроспективного аналізу минулих витрат до прогнозного моделювання наслідків впровадження інновацій, як наукове підґрунтя для розробки прикладних моделей економічного прогнозування інноваційно-інвестиційного розвитку за умов високої волатильності світових та внутрішніх ринків;

– методичне обґрунтування стратегічної техніко-технологічної рамки розвитку аграрного сектору України до 2035 року, у формі системи ключових показників ефективності, що забезпечує інтеграцію технологічного оновлення, інфраструктурного оновлення та енергоефективності на основі поетапної трансформації переходу від післявоєнного відновлення до формування високотехнологічної, цифровізованої й експортноорієнтованої аграрної системи європейського зразка.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені у дисертаційному дослідженні теоретичні, методологічні, методичні положення і практичні пропозиції, висновки й узагальнення являють собою наукові засади для розв’язання проблем інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва.

Теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи використано при опрацюванні теоретико-методологічних засад і стратегічних підходів до розвитку аграрного сектору та формуванні методик визначення інвестиційної потреби для оновлення матеріально-технічної бази в діяльності Національної академії аграрних наук України (довідка № 07-05/2 від 19.01.2026 р.).

Практичні результати дисертаційного дослідження підтверджуються їх використанням у діяльності підприємств та організацій: ТОВ «Украгрохімтрейд» для формування управлінських рішень у виробництві сільгоспмашин, агрохімічної продукції та наданні послуг; ДП «Дослідне господарство «НИВА» ІРГТ ім. М.В. Зубця НААН» при плануванні виробничої структури та оптимізації використання матеріально-технічних ресурсів; ТОВ «Агро-Вілидж» при впровадженні елементів точного землеробства та технології no-till; Київський аграрний університет НААН у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Стратегічний менеджмент», «Економічний аналіз», «Проектний аналіз», «Інноваційний менеджмент» та «Планування діяльності підприємств»; Український інститут експертизи сортів рослин (довідки № 45-001-10-1/87 та № 45-001-10-1/86 від 08.01.2026 р.) при підготовці наукових монографій та складанні технологічних карт; ЗВО «Університет «Україна» (довідка № 10.35-133 від 12.01.2026 р.) при викладанні дисциплін з економіки та інвестиційного менеджменту; ГО «Асоціація фермерів та приватних землевласників України» (довідка № 1/9 від 19.02.2026 р.) у розбудові стратегій технічного оновлення фермерських господарств, оцінці інвестиційної привабливості проєктів та підвищенні кваліфікації фермерів.

Особистий внесок здобувачки. Дисертаційне дослідження – це самостійно виконана наукова праця, у якій подано авторський підхід до вирішення актуального наукового завдання – обґрунтувати напрями інноваційного та матеріально-технічного

розвитку аграрного сектору економіки за умов воєнних дій та післявоєнної відбудови, а також розробити механізми реалізації цих напрямів на основі комплексу нормативно-правових, організаційно-технічних та управлінських заходів.

Наукові положення, висновки та пропозиції дослідження належать особисто авторці та є її внеском у розвиток економіки національного господарства. З матеріалів наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ідеї та положення, які здобувачка одержала та розробила самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи оприлюднені, обговорені й схвалені на 11 міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема: XIV International Scientific and Practical Conference «Theoretical and science bases of actual tasks» (м. Лісабон, Португалія, 12-15 квітня 2022 р.); III International Scientific and Theoretical Conference «Sectoral research XXI: characteristics and features» (Chicago, April 22, 2022); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4» (м. Дубляни, 2 червня 2022 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Реформування міжнародних відносин і світового господарства в сучасних умовах» (м. Ужгород, 24–25 березня 2023 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Інклюзивний розвиток аграрного сектору економіки в контексті світової продовольчої безпеки» (м. Київ, 23 травня 2023 р.); XIII міжнародній науково-практичній конференції «Ефективність біоекономічної моделі розвитку: проблематика 2024» (м. Дубляни, 4-5 червня 2024 р.); VI науково-практичній конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» (м. Київ, 26 вересня 2024 р.); II міжвузівській науково-практичній конференції «Інноваційно-інвестиційний розвиток національної економіки України (макро- та мікрорівень) в умовах війни» (м. Київ, 21 листопада 2024 р.); XII міжнародній науково-технічній конференції «Крамаровські читання» (м. Київ, 20-21 лютого 2025 р.); науковій конференції «Сталий та інклюзивний сільський розвиток в Україні у світлі наукової спадщини В. В. Юрчишина» (м. Одеса, 3 березня 2025 р.); VIII науково-практичній конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» (Київ, 15-16 вересня 2025 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 60 наукових працях, серед яких 23 статті *(12,41друк. арк.)* у наукових фахових виданнях України, 11 – входять до НМБД Scopus (*2,31друк. арк.*), розділи в 11 монографіях (*16,95 друк. арк.*), 11 праць апробаційного характеру *(1,59 друк. арк.),* інші видання – 4 праці (*5 друк. арк.*). Загальний обсяг публікацій, що особисто належать здобувачці, становить *38,26 друк. арк.*

Структура та обсяг дисертації. У роботі наявні анотація, вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг дисертації становить 547 сторінок комп’ютерного тексту, з яких основний зміст викладений на 407 сторінках комп’ютерного тексту. Робота містить 87 таблиць, 52 рисунки, 20 додатків. Список використаних джерел налічує 433 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі – **«Теоретичний базис інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва»** сформовано теоретико-методологічні засади дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва за умов трансформації національної економіки та поглиблення процесів інноваційного оновлення аграрного сектору. Обґрунтовано теоретичні засади взаємозв'язку інноваційної та інвестиційної складових розвитку техніко-технологічного забезпечення; систематизовано наукові підходи до визначення сутності та змісту відповідних категорій; встановлено основні етапи еволюції техніки і технологій у рослинництві; розрито роль інституційного середовища у формуванні механізмів реалізації інноваційно-інвестиційних процесів.

Встановлено закономірність трансформації наукових підходів до визначення сутності інвестицій та інвестиційної діяльності – від трактування інвестицій як засобу нагромадження капіталу у класичних економічних теоріях до розуміння їх як комплексного механізму формування довгострокового потенціалу розвитку через поєднання фінансових, матеріальних, технологічних та інтелектуальних ресурсів. На основі систематизації положень основних економічних шкіл (меркантилізму, фізіократії, класичної, неокласичної, кейнсіанської, маржиналістської, монетаристської та інституціональної) визначено етапи розширення змістового наповнення категорії «інвестиції» та зміну акцентів від ресурсного до інноваційно-орієнтованого підходу. Обґрунтовано, що сучасна роль інвестицій визначається не лише обсягом залучених ресурсів, а й здатністю забезпечувати технологічне оновлення, впровадження інновацій та формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання.

Визначено, що інноваційний та інвестиційний розвиток перебувають у взаємозалежному зв'язку, оскільки інновації визначають напрями технологічних змін, а інвестиції забезпечують можливість їх реалізації. Поєднання цих складових створює основу для структурної трансформації, підвищення конкурентоспроможності та формування довгострокового потенціалу розвитку. Основні характеристики взаємодії інновацій та інвестицій показано на рисунку 1.

Розкрито основні етапи еволюції технічного і технологічного забезпечення рослинництва – від екстенсивної моделі виробництва, заснованої переважно на ручній праці та обмеженому використанні технічних засобів, до інтенсивних, високотехнологічних і наукоємних виробничих систем. Систематизовано закономірності трансформації техніко-технологічної бази галузі під впливом науково-технічного прогресу, розвитку сільськогосподарського машинобудування, механізації, автоматизації та цифровізації виробничих процесів.

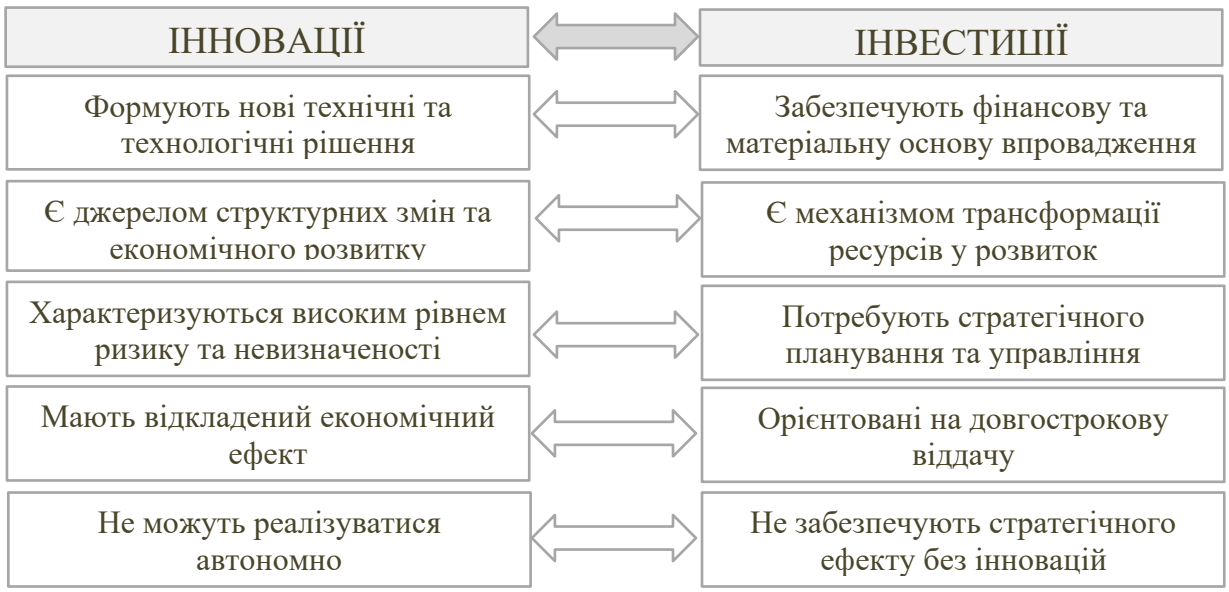

Рис. 1. Взаємозв'язок інновацій та інвестицій

Джерело: власні дослідження.

Визначено, що сучасний етап розвитку рослинництва характеризується переходом від традиційної механізованої моделі до технологічно інтегрованих систем, які грунтуються на ресурсозбереженні, енергоефективності, точному землеробстві та використанні цифрових технологій. Реалізація такого переходу потребує формування системи інноваційно-інвестиційного забезпечення, орієнтованої на оновлення технічної бази, впровадження технологічних інновацій та підвищення ефективності виробництва.

Роль інституційного середовища у формуванні інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва визначено як системний чинник, що забезпечує узгодженість взаємодії основних учасників інноваційного процесу. Встановлено, що ефективність техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва залежить від рівня узгодженості функціонування державних інституцій, фінансово-кредитних установ, суб'єктів господарювання і науково-дослідної сфери. Результативність інноваційно-інвестиційних процесів визначається наявністю дієвих економічних стимулів до впровадження технологічних інновацій, доступністю фінансових ресурсів та ефективністю механізмів трансферу наукових розробок до виробничої практики. Водночас доведено, що інституційна розбалансованість, фрагментарність державної підтримки та недостатня інтеграція учасників інноваційної системи є основними обмеженнями для прискорення техніко-технологічної модернізації рослинництва.

Уточнено сутність поняття «інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва», який розглядається як цілеспрямований, безперервний та інституційно зумовлений процес стратегічної інтеграції інвестиційних ресурсів, інноваційних технологій і управлінських рішень, спрямований на структурну модернізацію виробничих систем, підвищення їхнього технологічного рівня, економічної ефективності, адаптивності та стійкості до зовнішніх викликів у довгостроковій перспективі. Таке трактування розширює розуміння інноваційно-інвестиційного розвитку від сукупності окремих інвестиційних та інноваційних заходів до системного процесу відтворення, оновлення

і розвитку технічного та технологічного потенціалу рослинництва, який формує передумови підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку галузі за умов трансформаційної економіки.

У другому розділі – **«Методологія дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення аграрного виробництва»** сформовано науково-методологічну основу дослідження процесів інноваційно-інвестиційної трансформації техніко-технологічного забезпечення аграрного сектору як стратегічної складової національного господарства. Обгрунтовано методологічні засади оцінювання розвитку технічного і технологічного забезпечення на основі системного підходу, який передбачає розгляд технічного оновлення як комплексного процесу відтворення виробничого потенціалу, пов'язаного із забезпеченням продовольчої безпеки, підвищенням ефективності виробництва та конкурентоспроможності аграрного сектору. Запропоновано методичний підхід до дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку, що враховує взаємозв'язок інвестиційних ресурсів, технологічних змін, інноваційної активності та інституційних умов функціонування аграрного виробництва. Установлено необхідність переходу від екстенсивної моделі відтворення технічної бази до інноваційно орієнтованої моделі розвитку, зумовленої високим рівнем фізичного і морального зносу техніки, ціновими диспропорціями та недостатньою ефективністю існуючих механізмів державної підтримки.

Розвинуто методологічні положення дослідження технічного і технологічного забезпечення рослинництва на основі поєднання ресурсного та функціонального підходів, що дає змогу розглядати технічний потенціал як динамічну систему, здатну до відтворення, адаптації та розвитку під впливом науково-технічного прогресу. Удосконалено трактування взаємопов'язаних понять «технічне забезпечення» та «технологічне забезпечення», що дало змогу визначити технологічне забезпечення як якісно вищий рівень організації виробництва, на застосуванні наукоємних технологій, інноваційних рішень та комплексній модернізації виробничих процесів.

Сформовано систему оцінювання економічної ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення, яка на відміну від традиційних статичних методів, передбачає використання динамічних показників із урахуванням фактора часу, тривалості інвестиційного циклу та особливостей довгострокового характеру інвестиційних процесів під час війни. Алгоритм визначення інтегрального ефекту від реалізації інноваційно-інвестиційних заходів дозволяє зіставити обсяги вкладених ресурсів і отримані результати та формує аналітичну основу для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку технічного і технологічного забезпечення аграрного виробництва у період війни та післявоєнного відновлення (рис. 2).

Обгрунтовано систему критеріїв, показників та параметрів оцінювання стійкого розвитку техніко-технологічної бази рослинництва, яка охоплює характеристики технологічної ефективності та економічної результативності її функціонування. Визначено сукупність показників для оцінювання рівня ресурсоефективності, зниження енерго- та матеріаломісткості виробництва, а також результативності використання інвестиційних ресурсів, що відображається через динаміку прибутковості та рентабельності виробничої діяльності.

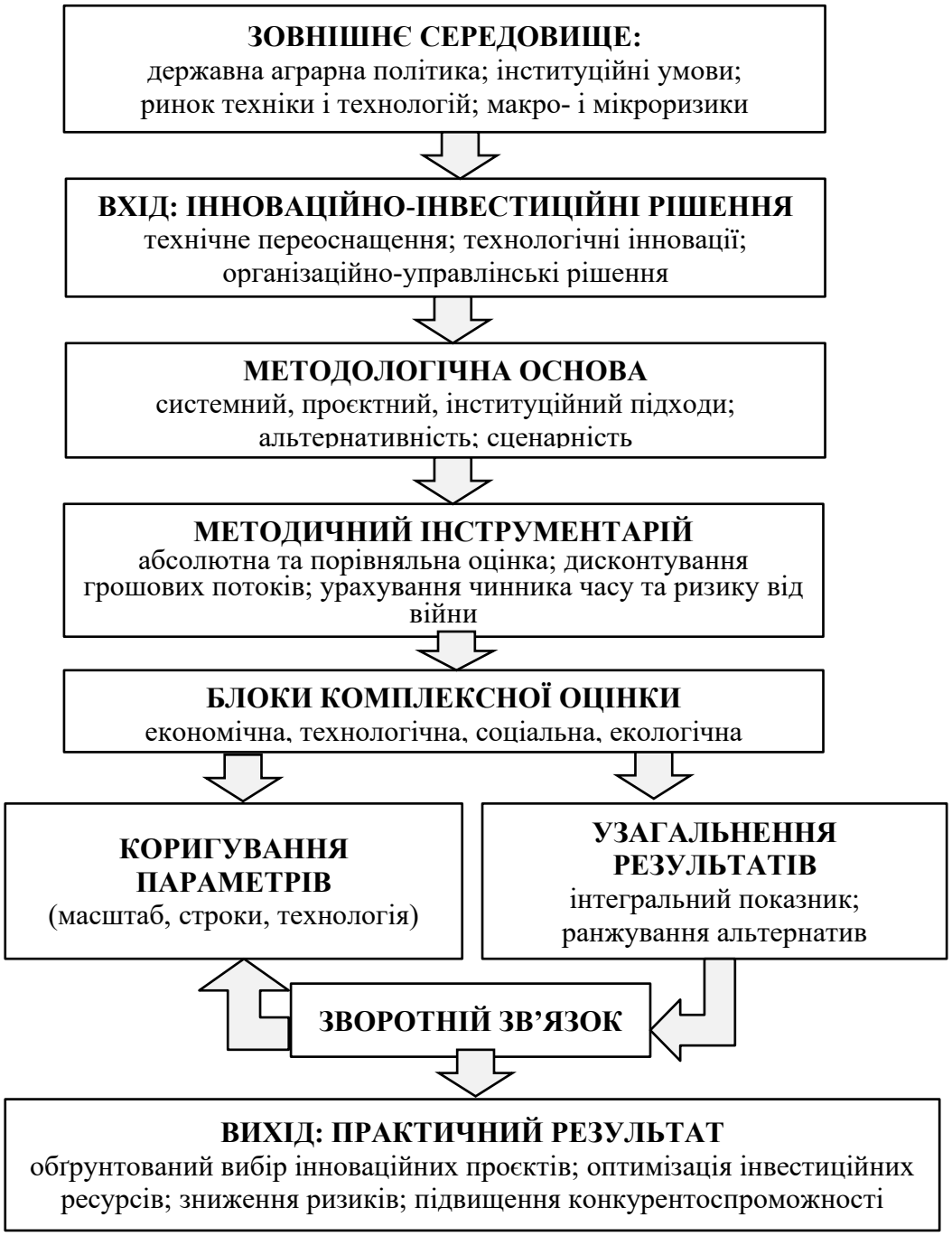

Рис. 2. Схема застосування методики оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку

Джерело: систематизація автора

Застосування сформованої системи забезпечує комплексну оцінку стану техніко-технологічного забезпечення та створює аналітичну основу для визначення напрямів його інноваційно-інвестиційного розвитку.

У третьому розділі – **«Тенденції розвитку та ефективність технічного і технологічного забезпечення рослинництва»** здійснено комплексний аналіз сучасного стану, динаміки та результативності техніко-технологічного забезпечення рослинництва як стратегічного вектора розвитку національної економіки.

Упродовж 2017–2024 рр. у національній економіці України спостерігається стійка тенденція до зростання вартості основних засобів, зокрема й у сільському господарстві, де їхній обсяг збільшився від 341,6 млрд грн 2017 р. до 777,1 млрд грн

2024 р., тобто більше ніж у 2,3 раза. Частка аграрного сектору в загальній структурі основних засобів національної економіки зросла від 4,4% до 6,2%, що свідчить про посилення його ролі у формуванні виробничого потенціалу. Водночас значна частина цього приросту зумовлена інфляційними процесами, а не реальним технічним оновленням.

Негативні тенденції у відтворенні основних засобів проявляються у зниженні частки введення нових засобів, зростанні обсягів вибуття та підвищенні рівня їхнього зносу. Встановлено, що ступінь зносу основних засобів збільшився більше ніж на 10 відсоткових пунктів, що свідчить про уповільнення темпів технічного оновлення виробничої бази. Значна частина введених у дію засобів відзначається переважанням модернізації наявної техніки над впровадженням нових технологічних рішень, що обмежує можливості якісного підвищення техніко-технологічного рівня виробництва. Це свідчить про відсутність прямої залежності між кількісним зростанням вартості основного капіталу та підвищенням рівня техніко-технологічного розвитку рослинництва.

Визначено нелінійну залежність між обсягом основного і оборотного капіталу та валовою доданою вартістю аграрного сектору (рис. 3). Результати побудови квадратичної моделі засвідчили наявність точки економічного максимуму, яка відображає межу ефективного використання основних засобів у виробничому процесі.

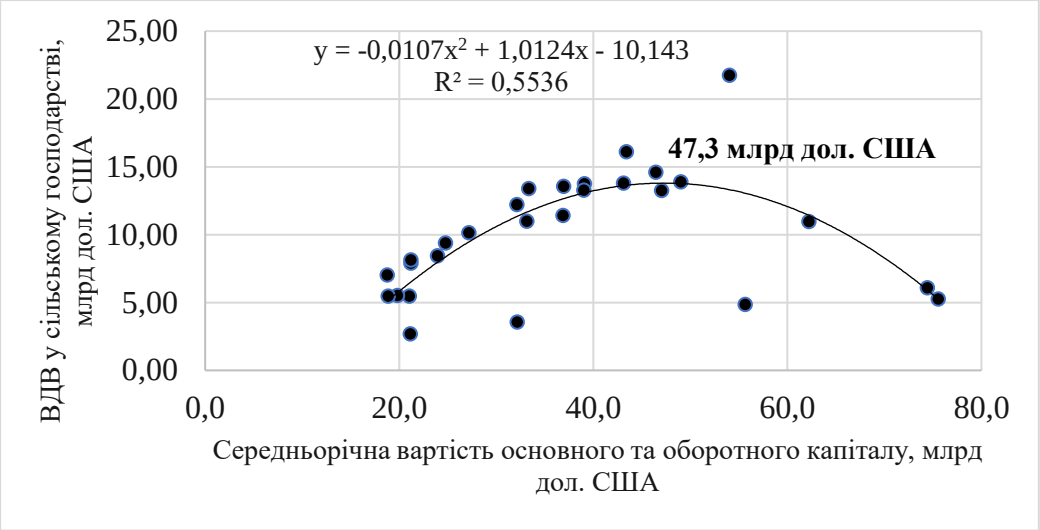

Рис. 3. Економічний оптимум використання основного та оборотного капіталу в сільському господарстві

Джерело: власні розрахунки.

Визначено оптимальний обсяг основного та оборотного капіталу аграрного сектору на рівні 47,3 млрд дол. США, за якого забезпечується максимальна віддача капіталу через отримання валової доданої вартості. Перевищення цього рівня капіталізації не забезпечує пропорційного зростання результативності виробництва, що свідчить про зниження граничної продуктивності основних і оборотних засобів та необхідність переходу від кількісного нарощування капіталу до підвищення ефективності його використання.

Подальше підвищення ефективності розвитку аграрного сектору пов’язане не з екстенсивним збільшенням обсягів основного капіталу, а з підвищенням

результативності його використання та переходом до інноваційно орієнтованої моделі техніко-технологічної модернізації. Отриманий результат підтверджує, що визначальним чинником розвитку стає не масштаб нагромаджених ресурсів, а якість їхнього структурного оновлення, технологічний рівень виробництва та здатність забезпечувати вищу віддачу від інвестиційних вкладень.

Розкрито особливості інвестиційного забезпечення оновлення технічної бази аграрного сектору, що характеризуються високою залежністю від внутрішніх джерел фінансування. Встановлено, що 90–92 % капітальних інвестицій здійснюються за рахунок власних коштів підприємств, тоді як частка банківських кредитів становить лише 5–7 %, а інших зовнішніх джерел – 1–3 %, що свідчить про переважно самофінансовану модель технічного оновлення галузі. Виявлений тісний кореляційний зв'язок між прибутком підприємств та обсягами інвестицій із часовим лагом в один рік підтверджує залежність інвестиційної активності від фінансових результатів попередніх періодів та обмежує можливості модернізації за умов зниження прибутковості (рис. 4).

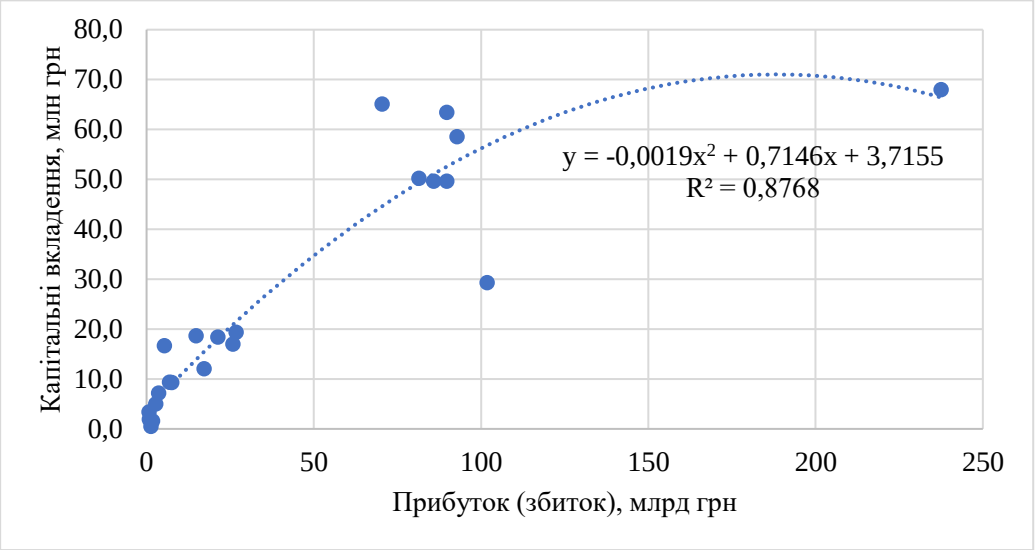

Рис. 4. Залежність отриманого прибутку від щорічних капітальних інвестицій

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики.

Ефективне відтворення капіталу можливе лише за умови поєднання власних ресурсів підприємств із активним залученням зовнішніх інвестицій та впровадженням наукоємних технологій. Економічна ефективність техніко-технологічного забезпечення галузі оцінюється через пряму кореляцію між рівнем модернізації та зростанням продуктивності праці, зниженням енергомісткості та підвищенням конкурентоспроможності продукції рослинництва на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Визначено вплив техніко-технологічного забезпечення на економічну результативність рослинництва на основі багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу. За результатами моделювання підтверджено наявність взаємозв'язку між обсягами основних і оборотних засобів, капітальними вкладеннями та валовою доданою вартістю аграрного сектору, що дало змогу встановити значення ресурсних чинників у формуванні економічних результатів виробництва (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця парних коефіцієнтів кореляції та рівень зв'язку між змінними в моделі

	Середньорічна вартість основних засобів, млрд дол. США (X_1)	Середньорічна вартість оборотних активів, млрд дол. США (X_2)	Капітальні вкладення, млрд дол. США (X_3)	Валова додана вартість в сільському господарстві, млрд дол. США (Y)
Середньорічна вартість основних засобів, млрд дол. США (X_1)	1			
Середньорічна вартість оборотних активів, млрд дол. США (X_2)	0,028 (слабкий позитивний)	1		
Капітальні вкладення, млрд дол. США (X_3)	0,221 (слабкий позитивний)	0,619 (середній позитивний)	1	
Валова додана вартість в сільському господарстві, млрд дол. США (Y)	0,423 (середній позитивний)	0,724 (високий позитивний)	0,811 (високий позитивний)	1

Джерело: власні розрахунки.

Розрахунки показали, що капітальні вкладення виступають найпотужнішим самостійним чинником зростання результативності та водночас підсилюють ефективність використання як основних, так і оборотних засобів, формуючи синергічний ефект розвитку виробничого потенціалу.

За результатами багатофакторного регресійного аналізу побудовано регресійну модель, яка кількісно описує залежність валової доданої вартості сільського господарства від середньорічної вартості основних засобів, оборотних активів і капітальних вкладень:

$$Y = -2{,}585 + 0{,}434X_1 + 0{,}145X_2 + 2{,}521X_3 + U$$

Отримана модель підтвердила статистично значущий вплив усіх досліджуваних факторів на формування валової доданої вартості, – особливо обсягів капітальних вкладень. Значення коефіцієнта детермінації ($R^2 = 0{,}82$) свідчить про високу математичну здатність моделі та можливість її використання для прогнозування валової доданої вартості.

Виявлено інституційні обмеження розвитку механізмів державної підтримки техніко-технологічного оновлення сільського господарства. Доведено, що, попри системоутворюючу роль аграрного сектору в економіці України, високий рівень зношеності основних засобів і обмеженість можливостей їхнього відтворення залишаються основними чинниками, які стримують техніко-технологічну модернізацію. Аналіз механізмів державної підтримки показав, що вони, реалізуючись через прямі, непрямі та опосередковані інструменти, характеризуються недостатньою стабільністю, обмеженими обсягами фінансування та низькою результативністю впливу на процеси оновлення технічної бази. Крім того, встановлено, що чинна нормативно-правова база не повною мірою забезпечує достатню орієнтацію цих механізмів на досягнення конкретних результатів техніко-технологічного розвитку та ефективне використання бюджетних ресурсів.

Найдієвішим інструментом державної підтримки є програма часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки, яка забезпечує позитивний вплив на оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Водночас зазначено, що недостатній рівень розвитку кредитних і лізингових механізмів обмежує доступ суб'єктів господарювання до інвестиційних ресурсів.

За наявності широкого спектра інструментів державної підтримки частка сільського господарства у загальному обсязі капітальних інвестицій не перевищує 8%, що свідчить про низький рівень інвестиційного забезпечення галузі та обґрунтовує необхідність удосконалення державної політики у сфері техніко-технологічного розвитку аграрного сектору (рис. 5).

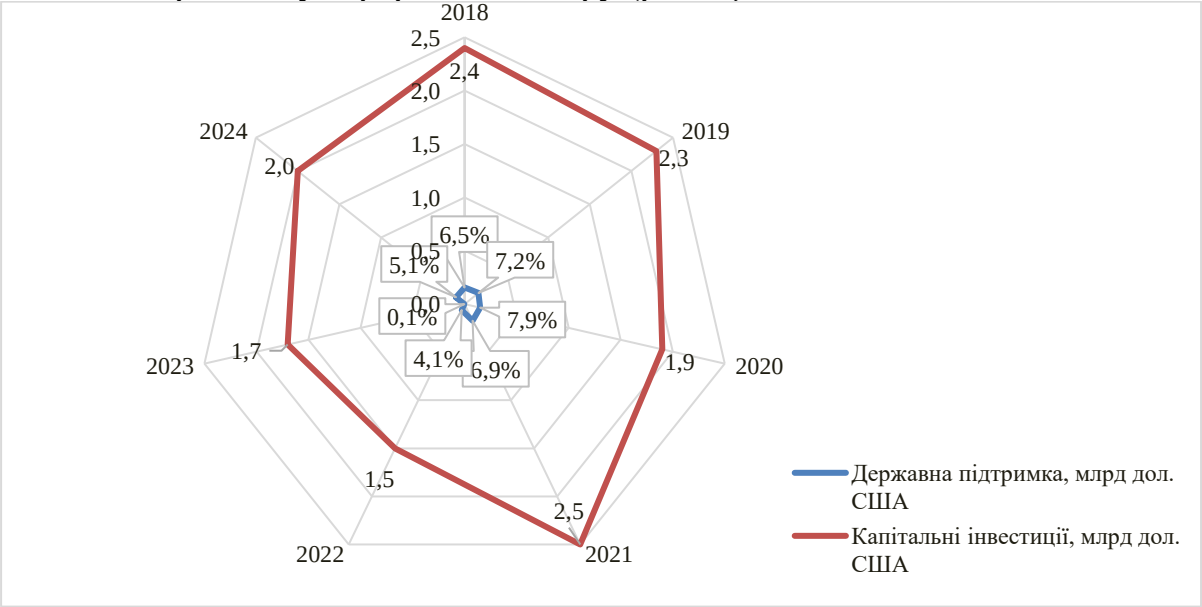

Рис. 5. Структура фінансування капітальних вкладень у аграрний сектор з урахуванням державної участі за 2018–2024 рр.

Джерело: розраховано за даними Держстату та Мінагрополітики.

Порівняльна оцінка механізмів державної підтримки свідчить про нижчий рівень системності та довгострокової орієнтації аграрної політики в Україні порівняно з країнами Європейського Союзу, де функціонують комплексні інструменти стимулювання розвитку сільського господарства. Водночас аналіз показав, що обмеженість фінансового забезпечення галузі та переважна спрямованість державної підтримки на компенсацію поточних витрат без належної орієнтації на оцінювання результативності використання бюджетних коштів знижують ефективність державної політики й обмежують її вплив на процеси техніко-технологічної модернізації аграрного виробництва.

Систематизація бюджетних програм за напрямами та видами фінансових інструментів засвідчила поступову трансформацію державної політики підтримки аграрного сектору від переважного використання прямих компенсаційних механізмів до посилення інвестиційних і кредитних інструментів стимулювання розвитку. Встановлено, що основними напрямами такої підтримки є оновлення технічної бази, розвиток тваринництва, садівництва та здешевлення кредитних ресурсів, що визначає її роль у забезпеченні відтворення й модернізації матеріально-технічної бази аграрних підприємств (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика впливу державної підтримки у довоєнний та воєнний періоди

Показник	Довоєнний період (2017–2021)	Воєнний період (2022–2024)
Економічне середовище	Відносно стабільне	Висока невизначеність, воєнні ризики
Роль державної підтримки	Стимулююча, інвестиційна	Компенсаційна, стабілізаційна
Посівні площі	Зростання від 19259,3 до 20198,7 тис. га	Скорочення до 16255,3–16876,9 тис. га
Прибуток	Зростання до 237,6 млрд грн	Висока волатильність (61,9–167,4 млрд грн)
EBITDA	Помірне зростання	Різкі коливання, структурний ефект
Кореляція з державною підтримкою	Стабільна, економічно інтерпретована	Ослаблена, спотворена зовнішніми чинниками
Домінуючі фактори впливу	Фінансування, інвестиції, технології	Війна, логістика, ціни, безпека

Джерело: власні дослідження.

За результатами кореляційного аналізу довоєнного та воєнного періодів виявлено структурний злам у взаємозв'язках між державною підтримкою та результативними показниками розвитку аграрного сектору. Встановлено зміну функціональної ролі державної підтримки: за 2017–2021 рр. вона мала переважно стимулюючий та інвестиційний характер, тоді як після 2022 р. набула компенсаційно-стабілізаційної спрямованості. Це зумовлює необхідність переходу від короткострокових заходів реагування до стратегічно орієнтованої системи підтримки техніко-технологічної модернізації аграрного виробництва.

Визначено пріоритетні напрями вдосконалення механізмів державної підтримки техніко-технологічного розвитку аграрного сектору, які включають забезпечення стабільності бюджетного фінансування, удосконалення процедур реалізації програм підтримки, розвиток інструментів пільгового кредитування та фінансового лізингу, а також розширення доступу малих сільськогосподарських підприємств до механізмів стимулювання оновлення виробничої бази. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню ефективності використання державних ресурсів та посиленню інвестиційної спроможності аграрних підприємств у процесах техніко-технологічної модернізації.

У четвертому розділі – **«Оновлення техніко-технологічної бази сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі»** обґрунтовано стратегічні пріоритети та механізми модернізації техніко-технологічної бази аграрних підприємств шляхом впровадження інноваційних технологічних рішень. Визначено, що сучасне оновлення виробничого потенціалу має ґрунтуватися не лише на заміні застарілих технічних засобів, а й на переході до технологічно розвинених моделей виробництва, заснованих на цифровізації, автоматизації, ресурсоефективності та використанні наукоємних технологій.

Встановлено економічну ефективність впровадження інноваційних технологічних рішень у виробництво основних зернових і технічних культур (озимої пшениці, кукурудзи та соняшнику), порівнянням традиційної та інноваційної моделей вирощування із застосуванням елементів точного землеробства та технології no-till (табл. 3). Розрахунки за технологічними картами свідчать про вплив модернізації

технологічних процесів на зміну рівня собівартості виробництва, продуктивності та ресурсоефективності аграрних підприємств.

Таблиця 3

Порівняльний аналіз повної собівартості виробництва основних сільськогосподарських культур за традиційною та інноваційною (no-till) технологіями

Культура	Технологія	Повна собівартість на 1 га, грн.	Повна собівартість 1 т, грн.	Урожайність, т/га
Озима пшениця	Традиційна	33980,2	5663,4	6,0
	Інноваційна (no-till)	31013,7	3876,7	8,0
	Відхилення, %	**−8,7**	**−31,5**	**+33,3**
Кукурудза	Традиційна	38117,6	4764,7	8,0
	Інноваційна (no-till)	30828,84	3082,8	10,0
	Відхилення, %	**−19,1**	**−35,0**	**+25,0**
Соняшник	Традиційна	31330,1	10443,4	3,0
	Інноваційна (no-till)	23665,4	5259,0	4,5
	Відхилення, %	**−24,5**	**−50,0**	**+50,0**

Джерело: розраховано за даними технологічних карт.

Для всіх досліджуваних культур застосування інноваційної технології no-till забезпечує одночасне скорочення виробничих витрат на гектар і підвищення урожайності, що зумовлює зниження собівартості одиниці продукції на 31,5-50,0 % та підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Для озимої пшениці зменшення витрат на 1 га становить 8,7 %, приріст урожайності – 33,3 %, що забезпечує скорочення собівартості 1 т зерна на 31,5 %. У виробництві кукурудзи технологія no-till сприяє зниженню витрат на 1 га на 19,1 % та підвищенню урожайності на 25,0 %, у результаті чого собівартість 1 т продукції зменшується на 35,0 %. Найвищий економічний ефект встановлено при вирощуванні соняшнику: витрати на 1 га скорочуються на 24,5 %, урожайність зростає на 50,0 %, а собівартість 1 т продукції знижується на 50,0 %.

Отримані результати підтверджують вищу економічну ефективність технології no-till порівняно з традиційною технологією вирощування та доцільність її використання як одного з напрямів техніко-технологічної модернізації рослинництва (табл. 4).

Порівняльна оцінка структури виробничих витрат свідчить, що технологія no-till передбачає трансформацію ресурсної моделі виробництва, яка характеризується скороченням витрат на енергоємні технологічні операції, паливно-мастильні матеріали, використання та відновлення технічних засобів і одночасним зростанням ролі високоточних ресурсів, зокрема засобів захисту рослин та насіннєвого матеріалу. Збільшення витрат на засоби захисту рослин є наслідком заміщення механічного контролю бур’янів хімічними методами, однак воно компенсується зниженням загальної ресурсомісткості виробництва.

Таблиця 4

Аналіз змін у структурі витрат при переході від традиційної технології до інноваційної

Стаття витрат (економічна категорія)	Напрям зміни (інноваційна – традиційна)	Причина зміни (інноваційна – традиційна)
Оплата праці з нарахуваннями	Значне зменшення (↓)	Менша кількість операцій, відсутність ґрунтообробітку
Мінеральні добрива	Збільшення (=)	Для підтримки високої урожайності та компенсації повільнішої мінералізації органіки за умови no-till
Засоби захисту рослин	Збільшення (↑)	Тенденція до зростання через необхідність хімічного контролю бур'янів без механічної обробки (заміна ґрунтообробітку на хімію)
Паливно-мастильні матеріали	Значне зменшення (↓)	Виключення енергоємних операцій (оранка, культивація)
Відрахування на відновлення ОЗ техніки	Значне зменшення (↓)	Використання меншої кількості техніки для no-till, зменшене навантаження
Повна собівартість на 1 га	Значне зменшення (↓)	Економія на праці, ПММ та амортизації перевищує збільшення витрат на ЗЗР
Повна собівартість на 1 т	Різке зменшення (↓↓)	Ключовий фактор: вища урожайність інноваційної технології, що розподіляє витрати на більший обсяг продукції

Джерело: узагальнено за попередніми розрахунками.

Економічна ефективність застосування інноваційної технології формується завдяки оптимізації структури витрат та підвищенню продуктивності виробництва, що забезпечує розподіл загальних витрат на більший обсяг отриманої продукції (табл. 5). Розрахункові дані підтверджують, що впровадження технології no-till сприяє не лише скороченню виробничих витрат, а й підвищенню економічної ефективності та стійкості аграрного виробництва, що обґрунтовує доцільність її використання як одного з напрямів техніко-технологічної модернізації рослинництва.

Таблиця 5

Ефективність вирощування основних сільськогосподарських культур (традиційна та інноваційна технології)

Культура	Урожайність (т/га)	Собівартість, грн/т	Ціна реалізації, грн/т	Рівень рентабельності, %
Озима пшениця (традиц. → іннов.)	6 → 8 (↑ **33,3%**)	5663,4 → 3876,7 (**−31,5%**)	10000	76,6 → 158,0 (↑ **81,4%**)
Кукурудза (традиц. → іннов.)	8 → 10 (↑ **25,0%**)	4764,7 → 3082,8 (**−35%**)	9000	88,9 → 191,9 (↑ **103%**)
Соняшник (традиц. → іннов.)	3 → 4,5 (↑ **50,0%**)	10443,4 → 5259,0 (**−50,0%**)	24000	129,8 → 356,4 (↑ **226,6%**)

Джерело: узагальнено за даними технологічних карт.

Ефективність впровадження інноваційних технологій підтверджується показниками рентабельності. За незмінних цін реалізації рівень рентабельності

зростає у 2–3 рази залежно від культури, що свідчить про формування стійкої економічної переваги інноваційної технології та підвищення адаптивності агровиробництва до ресурсних і ринкових обмежень.

Порівняльний аналіз економічної ефективності вирощування озимої пшениці, кукурудзи та соняшнику за традиційною та інноваційною технологіями підтвердив доцільність упровадження елементів точного землеробства та технології no-till. Встановлено, що застосування інноваційних технологічних рішень забезпечує зниження виробничих витрат, підвищення урожайності культур і скорочення собівартості одиниці продукції. За технологією no-till повна собівартість 1 т озимої пшениці зменшується на 31,5 %, кукурудзи – на 35,0 %, соняшнику – на 50,0 %. Водночас урожайність культур зростає відповідно на 33,3 %, 25,0 % та 50,0 %, що підтверджує економічну ефективність упровадження інноваційних технологій у виробництво продукції рослинництва.

Обґрунтовано напрями державного стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва, що передбачають удосконалення фінансових механізмів підтримки агровиробників, розвиток демонстраційних і пілотних проєктів, а також посилення взаємодії між науковими установами та бізнес-середовищем. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме активізації впровадження інноваційних технологій, підвищенню ефективності використання виробничих ресурсів, зміцненню конкурентоспроможності аграрного сектору та формуванню передумов для сталого розвитку й забезпечення продовольчої безпеки України.

Визначено стратегічні пріоритети техніко-технологічної модернізації аграрного виробництва, реалізація яких забезпечує поєднання економічних, виробничих та екологічних результатів через підвищення ресурсоефективності, продуктивності виробництва та адаптивності аграрних підприємств до сучасних викликів.

У п'ятому розділі – **«Формування організаційно-економічних умов інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва»** науково обґрунтовано організаційно-економічні засади та стратегічні орієнтири інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічної бази аграрного сектору за умов післявоєнного відновлення національної економіки. Визначено роль державних та ринкових важелів у механізмі інвестиційного забезпечення, через поєднання бюджетної підтримки, пільгового кредитування, лізингових інструментів і механізмів державно-приватного партнерства. Обґрунтовано, що узгоджене використання зазначених інструментів сприяє залученню приватного капіталу, активізації технологічного оновлення виробничої бази та формуванню умов для довгострокового розвитку аграрного сектору.

Визначено стратегічні пріоритети техніко-технологічного оновлення сільськогосподарських підприємств до 2035 року, що передбачають системну трансформацію виробничої бази аграрного сектору. Реалізацію запропонованої стратегії доцільно здійснювати поетапно: від першочергового відновлення пошкодженої інфраструктури та розмінування угідь до широкомасштабного впровадження систем точного землеробства, автоматизації й цифровізації агровиробництва (рис. 6). Необхідність переходу до екологічно орієнтованих

технологій обґрунтовано їхнього відповідністю європейським стандартам сталого розвитку, а також здатністю забезпечити підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору та збільшення доданої вартості продукції на міжнародних ринках.

Рис. 6. Етапи відновлення аграрного сектору України до 2035 року

Джерело: розробка автора

На першому етапі (2025–2026 роки) ключовими завданнями є відновлення базових умов виробництва шляхом розмінування земель, відновлення логістики й підтримки малих і середніх виробників. Другий етап (2027–2029 роки) орієнтований на стабілізацію та розвиток через модернізацію технологій, розвиток переробки відновлення зрошення та підготовку кадрів. На завершальному етапі (2030–2035 роки) передбачається інноваційна модернізація та інтеграція аграрного сектору України до європейського економічного простору з формуванням довгострокової конкурентоспроможності.

Сформовано організаційно-економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва, який ґрунтується на багаторівневій взаємодії державних, регіональних та ринкових інструментів (рис. 7). Визначено, що його функціонування забезпечується узгодженням ринкових передумов, фінансових можливостей аграрних підприємств та інституційного середовища з використанням інструментів інвестиційного забезпечення, зокрема прямих інвестицій, кредитування, лізингу та публічно-приватного партнерства. Практична реалізація механізму передбачає розроблеку інноваційних програм розвитку підприємств, обґрунтування вибору техніки й технологій, оцінювання ефективності інвестиційних проєктів та управління ризиками за умов державного стимулювання через механізми пільгового фінансування, податкового стимулювання та програм технологічної модернізації. Запропонований механізм спрямований на підвищення продуктивності виробництва, конкурентоспроможності аграрних підприємств, зниження ресурсомісткості та поширення ресурсоефективних і екологічно орієнтованих технологій.

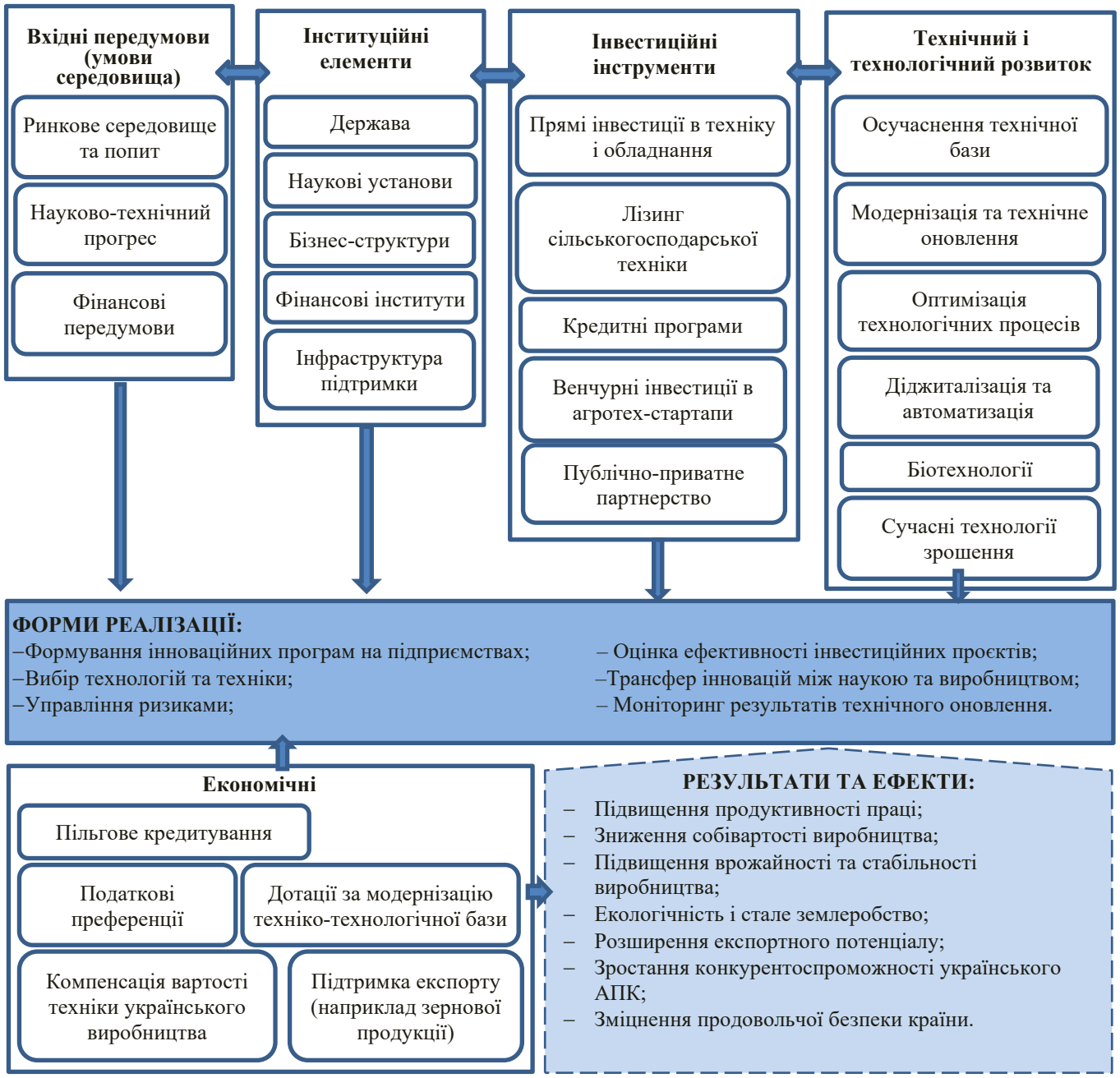

Рис. 7. Організаційно-економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва

Джерело: власна розробка

Структурно-логічна схема відображає механізм трансформації інвестиційних ресурсів у процеси техніко-технологічного оновлення аграрного сектору та відповідні економічні й технологічні результати (рис. 8). Впровадження сучасної техніки, цифрових та енергоощадних технологій забезпечує підвищення продуктивності виробництва, скорочення витрат, зростання ресурсоефективності, активізацію цифровізації та екологізацію виробничих процесів. Реалізація зазначених напрямів формує передумови для переходу аграрного сектору України до інноваційно орієнтованої та стійкої моделі розвитку.

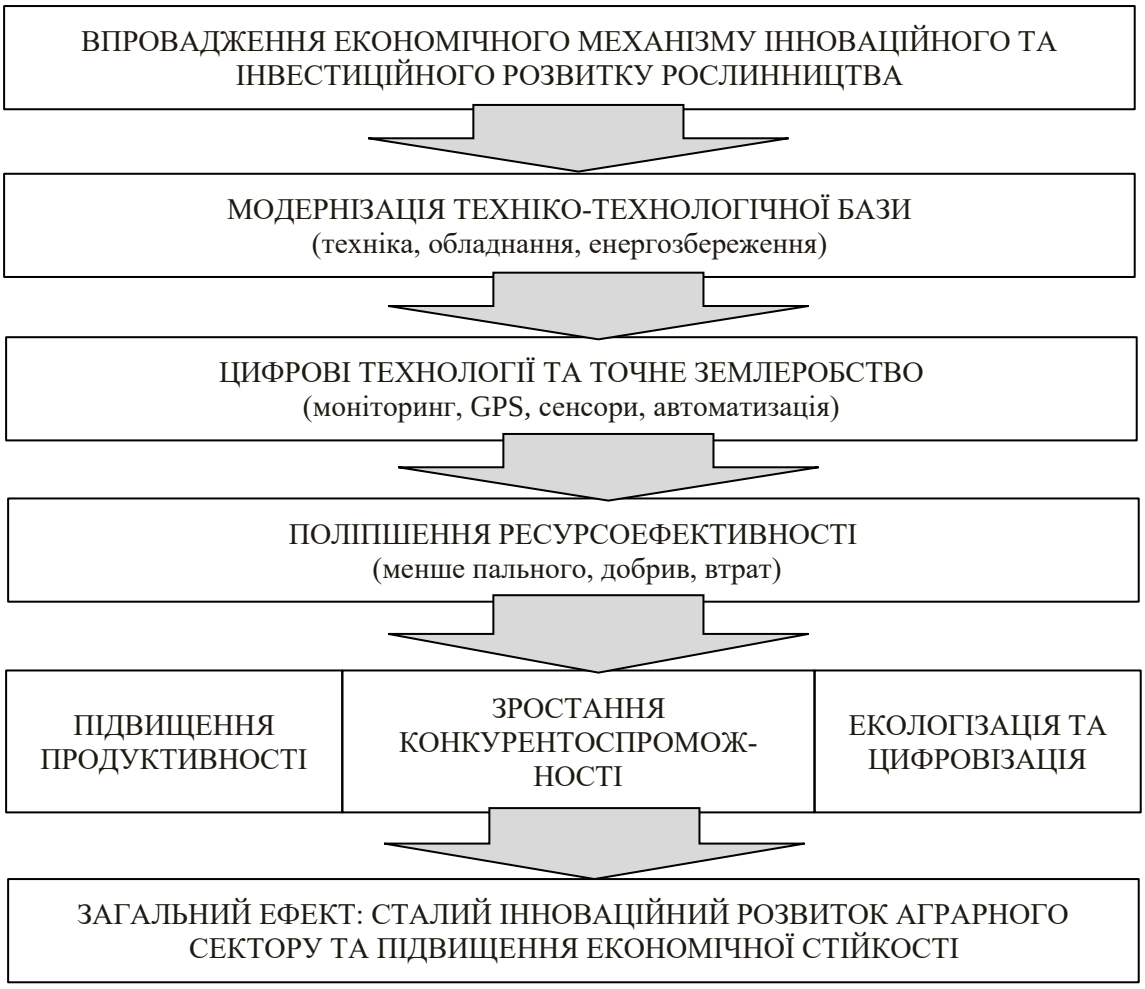

Рис. 8. Структурно-логічна схема очікуваних результатів впровадження економічного механізму інноваційно-інвестиційного розвитку в рослинництві

Джерело: дослідження автора.

Розроблено підхід до оцінювання інвестиційної потреби інноваційного оновлення аграрного сектору, що грунтується на трьох етапах: визначенні загальної потреби необхідних інвестицій на оновлення основних засобів, структурному розподілі коштів за пріоритетними напрямами модернізації та розрахунку річного обсягу інвестиційного забезпечення.

Етап 1. Визначення загальної потреби коштів на оновлення основних засобів

Розраховано обсяг необхідних коштів як частину реальної вартості основних засобів, що потребують технологічного оновлення:

$$I_{ОЗ} = V \times P = 1584{,}2 \times 0{,}35 = 554{,}47 \text{ млрд грн}$$

де:

V – реальна ринкова вартість основних засобів;

P – частка необхідного оновлення (35%).

Рівень оновлення основних засобів у розмірі 35 %, що забезпечує досягнення технологічного оновлення виробничої бази, створює передумови для впровадження конкурентоспроможних технологій та дає змогу реалізувати процес модернізації протягом семирічного періоду.

Етап 2. Розподіл інвестицій за основними напрямами модернізації
Інфраструктура – 44% (*244,0 млрд грн)*
Технічні засоби – 30% (*166,34 млрд грн)*
Інші основні засоби – 17,6% (*97,386 млрд грн)*
Цифровізація – 15% (*83,17 млрд грн)*
Етап 3. Розрахунок річної інвестиційної потреби
$I_{річ}$ *= 554,47/7=79,21 млрд грн*
У тому числі:

Напрям	Млрд грн/рік
Інфраструктура	34,86
Технічні засоби	23,76
Інші основні засоби	13,91
Цифровізація	11,88

Джерело: власні розрахунки.

Визначено структуру інвестиційної потреби за основними видами сільськогосподарських культур. Встановлено, що найбільша частка інвестиційних ресурсів припадає на вирощування соняшнику, озимої пшениці та кукурудзи – понад 360 млрд грн, що становить понад 60 % загальної потреби та зумовлено помірною капіталомісткістю технологічних процесів, необхідністю оновлення технічних засобів і впровадження цифрових рішень. Для сої, ріпаку та інших культур визначено потребу в інвестиціях на рівні близько 190 млрд грн, що сприятиме диверсифікації виробництва та підвищенню ефективності використання технологічних ресурсів (табл. 6).

Таблиця 6

Розрахунок потреби в інвестиційних ресурсах на оновлення та модернізацію основних виробничих засобів за окремими сільськогосподарськими культурами України

Культура	Посівна площа, тис. га	Структура посівних площ, %	Потреба в оновленні основних засобів усього, млрд грн	Інфраструктура (44%)	Технічні засоби (30%)	Інші основні засоби (17,6%)	Цифровізація (15%)
Пшениця	3736,6	22,4	124,2	54,7	37,3	21,9	18,6
Кукурудза	3141,8	18,8	104,5	46,0	31,3	18,4	15,7
Соняшник	4115,3	24,7	136,8	60,2	41,0	24,1	20,5
Соя	2540,4	15,2	84,5	37,2	25,3	14,9	12,7
Ріпак	1243,6	7,5	41,3	18,2	12,4	7,3	6,2
Інші	1899,2	11,4	63,1	27,8	18,9	11,1	9,5
Разом	16676,9	100,0	554,5	244,0	166,3	97,6	83,2

Джерело: власні розрахунки.

Запропонована структура інвестиційного забезпечення дозволяє визначити пріоритетні напрями технологічного оновлення, спрямовані на підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та експортного потенціалу аграрного сектору.

Отримані наукові положення, висновки та запропоновані інструменти управління інноваційно-інвестиційними процесами створюють основу для системного вдосконалення технічного і технологічного забезпечення рослинництва, оновлення матеріально-технічної бази аграрного сектору, підвищення ефективності

використання ресурсів і зміцнення конкурентоспроможності виробництва. Запропоновані організаційно-економічні механізми та стратегічні орієнтири спрямовані на забезпечення технологічної модернізації аграрних підприємств, адаптацію галузі до сучасних економічних, інституційних та екологічних викликів і формування передумов для сталого розвитку аграрного сектору України.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано комплексне вирішення актуальної наукової проблеми, яка полягає у поглибленні теоретико-методологічних положень та розробці науково обґрунтованих підходів до формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва за умов трансформації аграрного сектору, посилення воєнних викликів та реалізації євроінтеграційних пріоритетів України. У результаті виконаного дослідження напрацьовані такі основні висновки:

1. Дослідження еволюції економічної думки дало змогу систематизувати теоретичні підходи до інноваційно-інвестиційного розвитку як багатогранного процесу, що еволюціонував від фізіократичного розуміння капіталу до сучасних інституційних концепцій. Встановлено, що в межах класичних та кейнсіанських теорій інвестиції розглядаються як фундамент відтворення та макроекономічний мультиплікатор, а сучасна парадигма трактує цей процес як цілісну систему трансформації інтелектуальних здобутків у матеріальні активи. Така систематизація підтверджує, що інноваційно-інвестиційна діяльність є ключовою складовою структурної модернізації національного господарства, оскільки вона забезпечує перехід економіки від ресурсного до наукоємного типу відтворення на основі безперервної техніко-технологічної модернізації виробництва**.**

2. Теоретичне узагальнення наукових підходів дозволило сформувати уточнене визначення інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва, що трактується як цілеспрямований, безперервний і інституційно зумовлений процес стратегічної інтеграції інвестиційних ресурсів, інноваційних технологій та управлінських рішень, спрямований на структурну модернізацію виробничих систем, підвищення їхнього технологічного рівня, економічної ефективності, адаптивності та стійкості до зовнішніх викликів у довгостроковій перспективі. У запропонованому визначенні слід розглядати цей розвиток не як сукупність окремих інвестиційних чи інноваційних заходів, а як системну форму відтворення та оновлення технічного і технологічного потенціалу рослинництва, що визначає його конкурентоспроможність і здатність до сталого розвитку за умов трансформаційної економіки.

3. Визначено економічну сутність інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва як процесу якісного оновлення матеріально-технічної бази галузі на основі впровадження наукоємних засобів виробництва та інтелектуальних систем управління. Встановлено, що його реалізація – це один із ключових чинників технологічної модернізації аграрного сектору, підвищення продуктивності виробництва, адаптивності до природно-кліматичних умов і ефективності використання ресурсів. Обґрунтовано, що інвестування в інноваційні технології створює передумови для зростання

врожайності та якості продукції, підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва й зміцнення продовольчої безпеки держави.

4. Встановлено закономірність еволюції техніки і технологій у рослинництві, що проявляється у переході від трудомістких систем виробництва, заснованих на ручній праці та обмеженому використанні технічних засобів, до високотехнологічних моделей агровиробництва, які грунтуються на цифровізації, точному землеробстві, безпілотних технологіях, GPS-навігації та системах штучного інтелекту. Кожний етап технологічного розвитку супроводжується зростанням продуктивності аграрного виробництва, ефективності використання ресурсів і рівня механізації виробничих процесів. Сучасний етап розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва характеризується інтеграцією цифрових технологій, автоматизації та інтелектуальних систем управління, що створює передумови для підвищення економічної ефективності, конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрного виробництва.

5. Аналіз інституційного середовища інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічної модернізації аграрного сектору України перебуває на етапі трансформації, що характеризується необхідністю подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення та формування узгодженої державної стратегії розвитку. Доведено, що результативність модернізації рослинництва залежить від комплексності інституційного забезпечення, яке передбачає поєднання формальних інститутів (нормативно-правових актів, державних програм і механізмів підтримки) та неформальних чинників (ринкових практик, нагромадженого досвіду й адаптації зарубіжних технологічних рішень). Врахування принципів економічної безпеки та сталого розвитку в процесі вдосконалення інституційного регулювання сприяє формуванню сприятливого інвестиційного середовища, активізації впровадження сучасних технологій, сортів і цифрових систем та підвищенню конкурентоспроможності аграрного виробництва.

6. Обгрунтовано методичні підходи до оцінювання техніко-технологічного забезпечення в системі «ресурси – інвестиції – результати», що передбачають комплексне дослідження взаємозв'язку між ресурсним потенціалом, інвестиційними процесами та результативністю функціонування аграрних підприємств. Запропонована методика ґрунтується на поєднанні оцінювання кількісного та якісного стану техніко-технологічної бази, аналізу механізмів інвестиційного забезпечення її оновлення та визначення економічних результатів реалізації інноваційних рішень. Визначено, що основним критерієм ефективності техніко-технологічного розвитку є здатність виробничої бази забезпечувати підвищення продуктивності, зниження ресурсомісткості, зростання економічної ефективності та формування умов для сталого відтворення підприємств.

7. Розроблено методичний підхід до оцінювання економічної ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічного забезпечення рослинництва, який передбачає комплексне використання системи взаємопов'язаних критеріїв та показників, що враховують часову вартість інвестиційних ресурсів, ризики невизначеності й стратегічні умови розвитку аграрного сектору за умов воєнного часу. Встановлено, що оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів має охоплювати не лише фінансові результати (рентабельність, норма

прибутку, собівартість, окупність), а й зміни у рівні техніко-технологічного забезпечення, ресурсоефективності та адаптивності виробничих систем. Поєднання методів дисконтування з інструментами стратегічного аналізу забезпечує комплексну оцінку результативності впровадження сучасних технологій та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо технологічного оновлення аграрних підприємств.

8. Сформовано систему критеріїв, показників і параметрів оцінювання стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку техніко-технологічної бази, яка ґрунтується на принципах комплексності та поєднує технологічні, економічні, соціальні й екологічні результати функціонування аграрних підприємств. Основними параметрами оцінювання є рівень технічної та енергетичної забезпеченості виробництва, темпи оновлення основних засобів на інноваційній основі та здатність системи адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Поєднання кількісних показників розвитку з оцінюванням якісних характеристик науково-технічного прогресу формує адаптивний механізм оцінки, який забезпечує вибір обґрунтованих стратегічних орієнтирів технологічного оновлення та переходу аграрних підприємств до сталого інноваційно-інвестиційного розвитку.

9. Встановлено, що сучасний стан техніко-технологічного забезпечення рослинництва характеризується значним рівнем фізичного та морального зносу сільськогосподарської техніки (понад 50%), що разом із зростанням вартості виробничих ресурсів обмежує можливості переходу значної частини аграрних підприємств до інноваційних моделей розвитку. Визначено стійку тенденцію до скорочення потенціалу вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, унаслідок чого агровиробники переважно орієнтуються на придбання імпортної високотехнологічної техніки, доступність якої залежить від масштабів виробництва та фінансових можливостей підприємств. Подолання наявних обмежень потребує вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення шляхом активізації довгострокового інвестування, розвитку лізингових механізмів та удосконалення державної підтримки оновлення техніко-технологічної бази, що створить передумови для підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності рослинництва.

10. Сучасний стан та динаміка капітального інвестування в оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств характеризуються недостатніми обсягами фінансування та обмеженими можливостями підприємств щодо здійснення технологічного оновлення. Виявлена незбалансованість структури інвестиційного забезпечення пов’язана з обмеженим доступом до довгострокового кредитування, низьким рівнем залучення іноземного капіталу та регіональними відмінностями, які посилюються впливом воєнних ризиків. Подальше вдосконалення інвестиційної політики має передбачати формування збалансованої системи підтримки технічного переоснащення аграрних підприємств, розвиток фінансових інструментів оновлення основних засобів і стимулювання інвестицій у високотехнологічні засоби виробництва.

11. Результативність використання та відтворення матеріально-технічної бази рослинництва залежить від оптимальності складу і структури основних засобів, їхнього технічного стану та відповідності технологічним вимогам сучасного

виробництва. Взаємозалежність між рівнем технічного забезпечення та економічними результатами діяльності підприємств підтверджується впливом зношеності технічного парку й темпів його оновлення на рівень виробничих витрат, продуктивність праці, ресурсоефективність і якість продукції. Застосування автоматизованих систем управління та сучасного обладнання сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, скороченню виробничих витрат і посиленню конкурентоспроможності аграрного виробництва.

12. Дослідження інституційного забезпечення та програм державної підтримки технічної модернізації аграрного сектору дало змогу визначити, що, незважаючи на стратегічне значення галузі для національної економіки, діюча система стимулювання оновлення матеріально-технічної бази залишається недостатньо комплексною, відзначається нестабільністю фінансування та низьким рівнем узгодженості окремих інструментів державної політики. Основними обмеженнями розвитку є непослідовність бюджетної підтримки, складність доступу підприємств до фінансових механізмів та недостатня ефективність заходів стимулювання вітчизняного виробництва сільськогосподарської техніки. Обґрунтовано необхідність удосконалення державної політики у напрямі формування комплексного механізму підтримки техніко-технологічної модернізації, що передбачає розширення програм часткової компенсації вартості техніки, розвиток довгострокового кредитування та лізингових інструментів, а також залучення інвестицій у виробництво сучасних технічних засобів, що сприятиме підвищенню технологічної стійкості аграрних підприємств та зміцненню продовольчої безпеки держави.

13. Перехід до інноваційної моделі розвитку визначено стратегічним напрямом техніко-технологічної модернізації матеріально-технічної бази аграрного сектору за умов воєнних ризиків та ресурсних обмежень, що передбачає впровадження технологій точного землеробства, систем GPS-навігації, агродронів, супутникового моніторингу та цифрових платформ управління виробничими процесами. Значення діджиталізації аграрного виробництва полягає у забезпеченні підвищення адаптивності, ресурсоефективності та оперативності управлінських рішень завдяки контролю за станом посівів і використанням матеріально-технічних ресурсів. Подальший розвиток техніко-технологічного забезпечення пов’язаний з інтеграцією аграрних та інноваційних технологій, формуванням стратегічних засад цифровізації та розвитком виробництва сучасних технічних засобів, що сприятиме підвищенню технологічної стійкості підприємств, екологічній збалансованості виробництва та інтеграції України до європейського простору.

14. Роль технологій точного землеробства та систем no-till у розвитку техніко-технологічного забезпечення рослинництва полягає у забезпеченні ресурсозбереження, скороченні витрат пального, праці та матеріальних ресурсів на одиницю продукції. Використання інноваційної техніки, агродронів та автоматизованих систем контролю створює можливості для підвищення точності управління виробничими процесами, зменшення непродуктивних витрат і зростання економічної ефективності вирощування інтенсивних культур. Розширення застосування ресурсоощадних технологій забезпечує зниження енергоємності виробництва, оптимізацію використання земельного й техніко-технологічного

потенціалу та підвищення прибутковості й конкурентоспроможності аграрних підприємств.

15. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств рослинницької галузі формує економічні передумови підвищення ефективності виробництва через перехід до ресурсоощадних систем землеробства, зокрема технологій точного землеробства та no-till. Розрахункова оцінка ефектів від комплексного впровадження інноваційних рішень засвідчує можливість скорочення виробничих витрат на 10–25 %, зниження собівартості продукції на 30–50 %, підвищення урожайності окремих культур на 25–50 % та зростання рівня рентабельності виробництва до 230 %. Інноваційно-інвестиційний підхід забезпечує оптимізацію структури витрат підприємств, ефективніше використання паливно-енергетичних ресурсів, добрив і засобів захисту рослин, що створює умови для підвищення конкурентоспроможності, експортного потенціалу та довгострокової стійкості аграрного виробництва.

16. Взаємодія державних і ринкових інструментів є визначальною умовою формування сприятливого інвестиційного середовища для техніко-технологічної модернізації аграрного сектору, оскільки забезпечує узгодження інституційного регулювання, фінансової підтримки та ринкових механізмів залучення ресурсів. Ефективність такого механізму залежить від комплексного застосування бюджетних стимулів, пільгового кредитування, податкових преференцій і ринкових важелів, що сприяє зниженню інвестиційних ризиків та реалізації капіталомістких проєктів у сферах цифровізації, точного землеробства й розвитку виробничо-логістичної інфраструктури. Державно-приватне партнерство та інтеграція до міжнародних механізмів підтримки інноваційного розвитку формують інституційні передумови для оновлення техніко-технологічного потенціалу аграрних підприємств, підвищення їхньої конкурентоспроможності та забезпечення довгострокової стійкості аграрного сектору.

17. Стратегічні орієнтири техніко-технологічного переоснащення агропідприємств до 2035 року визначено з урахуванням необхідності структурної трансформації аграрного сектору, спрямованої не лише на відновлення виробничого потенціалу післявоєнних втрат, а й на формування високотехнологічної моделі розвитку відповідно до європейських підходів. Обґрунтовано, що пріоритетними напрямами модернізації мають стати поетапне відновлення критичної інфраструктури, цифровізація виробничих процесів на основі концепції «Сільське господарство 4.0», впровадження енергоефективних систем зрошення та розвиток інтегрованих виробничо-переробних структур із поглибленою переробкою продукції та створенням доданої вартості. Встановлено, що реалізація визначених стратегічних пріоритетів на основі системи ключових показників ефективності сприятиме підвищенню технологічної стійкості, екологічної адаптивності та конкурентоспроможності аграрного сектору, забезпечуючи його поступову інтеграцію до європейського економічного простору та зміцнення довгострокової економічної безпеки України.

18. Розроблено економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва як цілісну систему взаємодії державних інституцій, суб’єктів господарювання та наукових установ, спрямовану на формування технологічно орієнтованої моделі розвитку аграрного сектору. Його

функціонування грунтується на узгодженому поєднанні фінансово-економічних стимулів (лізингові інструменти, цільова підтримка), інноваційно-технологічних рішень (цифровізація, енергоефективні технології), сервісного забезпечення, розвитку людського капіталу та формування регіональних кластерних структур. Аналітична модель оцінювання ефективності механізму враховує динаміку сукупної факторної продуктивності та рівень технологічної адаптації, що забезпечує обґрунтування напрямів оптимізації розподілу ресурсів і прискорення оновлення матеріально-технічної бази. Практична реалізація запропонованого механізму створює передумови для підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі рослинництва, зміцнення технологічної стійкості та адаптивності аграрного сектору до зовнішніх викликів через розвиток кооперaційних зв'язків і впровадження сучасних управлінських підходів.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧКИ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Статті у періодичних наукових виданнях, що індексуються у наукометричній базі Scopus та Web of Science:

1. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В.** Ринок нафти та нафтопродуктів в Україні. *Економіка АПК*. 2020. Т. 27, №10. С. 29–37. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202010029. *(0,6/0,3 друк. арк.) (Scopus).*
2. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В**., Навроцький Я. Ф. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 79–88. *(0,6/0,2 друк. арк.) (Scopus)* DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106079. *(Scopus).*
3. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В**, Нечитайло В. В., Іоніцой Є. Ю. Методичні та практичні аспекти підвищення капіталізації агробізнесу. *Економіка АПК*. 2021. № 9. С. 41–51. *(0,72/0,23 друк. арк.).* DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202109041. *(Scopus).*
4. Zakharchuk O., **Vyshnevetska O**., Ionitsoi Y. Seed Production of Winter Cereals – the Basis of National Selection and the Task of Ukrainian Breeding Science in 2022. *Ekonomika APK*. 2022. Vol. 29, №2. P. 10–21. *(0,7/0,23 друк. арк.).*DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202202010. *(Scopus).*
5. Investment and Innovation Development of Agriculture in Ukraine / O. Zakharchuk, S. Melnyk, **O. Vyshnevetska** et al. *Ekonomika APK*. 2022. Vol. 29, №4. P. 10–19. *(0,8/0,16 друк. арк.)* DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202204010. *(Scopus).*
6. Zakharchuk O., **Vyshnevetska O**., Navrotskyi Y., Petrov V., Nesterenko S. The current state and prospects for the development of grain logistics in Ukraine. *Ekonomika APK*. 2022. Vol. 29, №5. P. 20–36. *(1,0/0,2 друк. арк.).* DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202205020. *(Scopus).*
7. Ukraine's Market of Certified Seed: Current State and Prospects for the Future / O. Zakharchuk, A. Hutorov, **O. Vyshnevetska** et al. *Agriculture*. 2023. Vol. 13, №1. Art. 61. *(1,0/0,2 друк. арк)* DOI: https://doi.org/10.3390/agriculture13010061. *(Scopus).*
8. The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the postwar period / Y. Navrotskyi, O. Zakharchuk, O. **Vyshnevetska et al**.

Scientific Horizons. 2023. Vol. 26, №9. P. 153–166. *(0,9/0,18 друк. арк.).* DOI: 10.48077/scihor9.2023.153. *(Scopus).*

9. State and prospects of fuel supply for agriculture in Ukraine / O. Zakharchuk, **O. Vyshnevetska**, M. Kisil et al. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26, №12. P. 169–180. *(0,8/0,16 друк. арк.).* DOI: 10.48077/scihor12.2023.169. *(Scopus).*

10. Zakharchuk O., **Vyshnevetska O.,** Navrotskyi Y., Kondratyuk V. Investment and innovation development of seed production in Ukraine in the context of accession to the European Union. *Ekonomika APK*. 2025. Vol. 32, №1. P. 20–32. *(0,8/0,2 друк. арк.).* DOI: https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2025.20. *(Scopus).*

11. Zakharchuk Oleksandr, **Oksana Vyshnevetska**, Serhii Melnyk, Maksym Kropyvko, Vadym Kondratyuk. Scientific bases of investment development and capital renewal of the agricultural sector of Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2026. Vol. 1(66). P. 395–409. *(1,0/0,25 друк. арк.).* DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.5032 *(WoS).*

2. Статті у наукових фахових виданнях України (категорія Б):

12. **Вишневецька О. В.** Розвиток сільськогосподарського виробництва як первинної ланки харчової промисловості. *Інноваційна економіка*. 2012. № 8 (34). С. 47–51. *(0,4 друк. арк.) (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, Ulrich's Periodicals Directory).*

13. **Вишневецька О. В.** Оновлення основних засобів харчової промисловості в контексті агропромислової інтеграції. *Інноваційна економіка*. 2013. №2 (40). С. 210–214. *(0,4 друк. арк.). (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, Ulrich's Periodicals Directory).*

14. **Вишневецька О. В.,** Білоусько Я. К., Доронін А. В. Фінансовий лізинг та оновлення машинно-тракторного парку аграрних підприємств. *Інноваційна економіка*. 2013. № 4 (42). С. 237–241. *(0,45/0,15 друк. арк.) (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, Ulrich's Periodicals Directory).*

15. **Вишневецька О. В.,** Білоусько Я. К. Технічне переоснащення аграрної галузі в контексті ефективності лізингових систем. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2013. Т. 18, вип. 1/1. С. 53–57. *(0,4 /0,2 друк. арк.). (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, BASE, ResearchBib, WorldCat, НБУВ, РІНЦ, SIS).*

16. **Vyshnevetskaya O. V**., Zakharchuk O. V. Development of small farms in Ukraine and the Polish experience. *Економіка АПК*. 2014. № 10. С. 75–79. *(0,4 /0,2 друк. арк.).* URL: https://surl.li/cmvviu *(Індексація: Index Copernicus, Erih Plus, Google Scholar, DOAJ, EBSCO, Ulrich's Periodicals Directory, НБУВ, CrossRef).*

17. **Вишневецька О. В**., Захарчук О. В. Використання паливно-енергетичних ресурсів у сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 62–69. *(0,5 /0,25 друк. арк.).* URL: https://surli.cc/sehdws **(***Індексація: Index Copernicus, Erih Plus, Google Scholar, DOAJ, EBSCO, Ulrich's Periodicals Directory, НБУВ, CrossRef).*

18. **Вишневецька О. В.** Економічна оцінка ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4151 *(0,4 друк. арк.) (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, DOAJ, CrossRef, ResearchBib, WorldCat, НБУВ, BASE, РІНЦ).*

19. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В**., Заболотня В. А. Теоретичні основи інноваційної діяльності в сільському господарстві. *Вісник університету «Україна». Серія : Економіка, менеджмент, маркетинг*. 2021. № 5 (32). С. 26–38. *(0,8 /0,26 друк. арк.).* DOI: 10.36994/2707-4110-2021-5-32-03 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

20. **Вишневецька О. В**. Оцінка ефективності агроінновацій. *Вісник Університету «Україна»*. 2023. № 8 (35). С. 16–27. *(0,6 друк. арк.)* htpps://doi.org/10.36994/2707-4110-2023-8-35-02 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

21. **Вишневецька О. В.** Розвиток інноваційних технологій в рослинництві. *Наукові перспективи. Серія : Економіка*. 2023. Вип. 10 (40). С. 385–397. *(0,6 друк. арк.).* https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-385-397 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, ResearchBib, НБУВ, OUCI, EuroPub).*

22. **Вишневецька О. В.** Розвиток концепцій теорії інвестицій. *Вісник університету «Україна». Серія: Економіка, менеджмент, маркетинг*. 2023. № 9 (36). С. 5–18. *(0,8 друк. арк.)* URL: https://ekonomics.com.ua/s125-rozvitok-koncepciy-teoriyi-investiciy *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

23. **Вишневецька О. В.** Методологічні підходи до оцінки ефективності використання основного капіталу в сільському господарстві. *Наукові перспективи. Серія : Економіка*. 2024. № 4 (46). С. 570–582. *(0,7 друк. арк.).* URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/10993/11052 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, ResearchBib, EuroPub).*

24. **Вишневецька О. В.** Методичні підходи до оцінки технічного забезпечення агробізнесу. *Вісник університету «Україна». Серія: Економіка, менеджмент, маркетинг*. 2024. № 10 (37). С. 31–45. *(0,75 друк. арк.)* https://doi.org/10.36994/2707-4110-2024-10-37-03 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

25. **Вишневецька О. В.** Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності у сільськогосподарських підприємствах. *Наукові перспективи. Серія: Економіка*. 2024. № 8 (50). С. 373–388. *(0,8 друк. арк.)* DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-8(50)-373-388 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, ResearchBib, EuroPub).*

26. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В**. Використання пально-мастильних матеріалів у сільському господарстві України. *Національні інтереси України*. 2025. *№4(9). (0,6 друк. арк.).* DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-4(9)-567-581 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef).*

27. **Вишневецька О. В.** Наукові засади техніко-технологічного забезпечення рослинницької галузі. *Вісник університету «Україна». Серія : Економіка, менеджмент, маркетинг*. 2025. № 14 (41). *(0,7 друк. арк.)* https://doi.org/10.36994/2707-4110-2025-14-41-05 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

28. **Вишневецька О. В.** Теорія і практика конкурентоспроможності агропромислових підприємств. *Наукові інновації та передові технології. Серія : Економіка*. 2025. № 8 (48). С. 607–619. *(0,7 друк. арк.)* DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-607-619 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, ResearchBib, EuroPub, OUCI).*

29. **Вишневецька О. В.** Вплив технічного та технологічного забезпечення на економічні показники агровиробництва. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Економіка*. 2025. № 9 (49). С. 652–667. *(0,7 друк. арк.)* DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-652-667 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, BASE, НБУВ, ResearchBib, EuroPub, OUCI).*

30. **Вишневецька О. В.** Інвестиційне забезпечення модернізації технічної бази сільського господарства. *Здобутки економіки*. 2025. № 20. *(0,8 друк. арк.)*. DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.16885215 (*Індексація: Google Scholar, CrossRef, НБУВ, Zenodo, OpenAIRE, BASE, OUCI).*

31. **Вишневецька О. В.** Інституційне забезпечення та державна підтримка техніко-технологічного розвитку сільського господарства. *Вісник університету «Україна». Серія: Економіка, менеджмент, маркетинг*. 2025. № 16 (43). С. 17–36. *(0,6 друк. арк.)* https://doi.org/10.36994/2707-4110-2025-16-43-02 *(Індексація: Google Scholar, НБУВ, OUCI, CrossRef, BASE).*

32. **Вишневецька О. В.** Система точного землеробства як основа підвищення ефективності сучасного агровиробництва. *Причорноморські економічні студії*. 2025. № 96. *(0,9 друк. арк.)* DOI: https://doi.org/10.32782/bses.96-1 *(Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, BASE, ResearchBib, НБУВ, OUCI, CrossRef, EuroPub).*

33. **Вишневецька О. В.** Роль державних важелів у механізмі інвестиційного забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного сектору України: довоєнний та воєнний аспекти. *Агросвіт*. 2026. № 2. *(0,7 друк. арк.).* DOI: 10.32702/2306-6792.2026.2.111 *(Індексація: Index Copernicus, Erih Plus, Google Scholar, CrossRef, НБУВ, DOAJ, ResearchBib, WorldCat).*

34. **Вишневецька О. В.** Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності в аграрному виробництві. *Ефективна економіка*. 2026. № 1. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.66 *(0,6 друк. арк.). (Індексація: Index Copernicus, Google Scholar, DOAJ, CrossRef, ResearchBib, WorldCat, НБУВ, BASE).*

3. Монографії і розділи в монографіях:

35. Стратегічні напрями матеріально-технічного забезпечення сільського господарства України на період до 2020 року / [Підлісецький Г. М., Могилова М. М. … **Вишневецька О. В**.] / за ред. Ю. О. Лупенка, Г. М. Підлісецького. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. 46 с. *(0,39/0,05 друк. арк). (Здобувачкою визначено стратегічні напрями удосконалення матеріально-технічного забезпечення сільського господарства України та обґрунтовано пріоритети його розвитку).*

36. Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України : посібник / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В…. **Вишневецька О. В**.] / за ред. Ю. О. Лупенка, О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 144 с. *(13,4/1,4 друк. арк). (Здобувачкою розкрито особливості формування та розвитку матеріально-технічного забезпечення сільського господарства України, визначено напрями його удосконалення в умовах трансформації аграрного виробництва).*

37. Модернізація матеріально-технічної бази аграрних підприємств : монографія / О. В. Захарчук, **О. В. Вишневецька** та ін. ; за ред. О. В. Захарчука, В. Д. Войтюка. Київ ; Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2019. 305 с. *(13,5/2,5 друк. арк). (Здобувачкою обґрунтовано напрями модернізації матеріально-технічної бази*

аграрних підприємств, визначено пріоритети її оновлення та підвищення ефективності використання технічних ресурсів).

38. Матеріально-технічне забезпечення та ринки матеріально-технічних ресурсів і послуг в аграрному секторі економіки : монографія /[Захарчук О. В. Михайлов М. Г…. **Вишневецька О. В**.] / за заг. ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 376 с. *(23,4/2,0 друк. арк)* URL: https://surl.li/nguwbb. (*Здобувачкою визначено особливості функціонування ринків матеріально-технічних, зокрема паливно-енергетичних ресурсів в аграрному секторі економіки України та розкрито їх роль у забезпеченні виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств).*

39. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В**., Навроцький Я. Ф., Завальнюк О. І. Інноваційно-інвестиційний розвиток ринків технічних засобів, насіння та технологій у рослинництві / за ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2022. 266 с. *(16,5/4,2 друк. арк). (Здобувачкою визначено особливості використання технічних засобів і технологій у рослинництві та обґрунтовано їх значення для розвитку системи техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва).*

40. Zakharchuk O., Navrotskyi Y., **Vyshnevetska O**. Current state, problems and ways of improvement of material and technical support of agricultural production. *Transformation of economy, finance and management in modern conditions : scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. P. 74-89. *(1,6/0,5 друк. арк).* DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-220-3-4. (*Здобувачкою визначено проблемні аспекти матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва та обґрунтовано шляхи його удосконалення в умовах трансформаційних змін аграрного сектору).*

41. Нормативна потреба основних засобів на виробництво сільськогосподарської продукції у воєнний та післявоєнний періоди : наук. видання / О. В. Захарчук, **О. В. Вишневецька**, Я. Ф. Навроцький. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 60 с. *(6,0/2,0 друк. арк). (Здобувачкою розроблено методику визначення нормативної потреби основних засобів та проведено розрахунок нормативів їх забезпечення для виробництва сільськогосподарської продукції у воєнний і післявоєнний періоди).*

42. Стратегія конкурентоспроможного розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства : наук. видання / [Захарчук О. В., Кісіль М. І…. **Вишневецька О. В.**] / за заг. ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 105 с. *(6,0/0,8 друк. арк). (Здобувачкою визначено стратегічні орієнтири розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства, обґрунтовано підходи до оновлення технічної бази аграрного виробництва).*

43. Стратегічні напрями інклюзивного розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення аграрного бізнесу : монографія / [Захарчук О. В., Кісіль М. І…. **Вишневецька О. В.**] / за заг. ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2024. 256 с. *(13,5/0,6 друк. арк). (Особистий внесок здобувачки полягає в обґрунтуванні інклюзивних засад розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення аграрного бізнесу).*

44. Захарчук О. В., **Вишневецька О. В.**, Навроцький Я. Ф., Кондратюк В. В. Нормативи капіталізації в агробізнесі при виробництві сільськогосподарської продукції : монографія / за ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2025. 114 с. *(5,9/1,6*

друк. арк). (Здобувачкою сформовано методичні підходи до визначення нормативів капіталізації в агробізнесі та здійснено розрахунок відповідних показників для виробництва сільськогосподарської продукції).

45. Розвиток інвестиційної діяльності у сільському господарстві в умовах воєнного часу і повоєнної відбудови : монографія / [Захарчук О. В., Кісіль М. І.… **Вишневецька О. В.**] / за заг. ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2025. 204 с. *(12,65/1,3 друк. арк). (У монографії здобувачкою висвітлено особливості інвестиційної діяльності у сільському господарстві в умовах воєнного часу та повоєнної відбудови, а також розкрито можливості активізації інвестиційних процесів для забезпечення відновлення аграрного виробництва).*

4. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

46. **Вишневецька О. В.** Особливості інноваційної діяльності в сільському господарстві. *Theoretical and science bases of actual tasks* : materials of the XIV International Scientific and practical conference (м. Лісабон (Lisbon), April 12-15, 2022). Lisbon : International Science Group, 2022. Pp. 86–90. *(0,1 друк. арк.)* URL: https://isg-konf.com/uk/theoretical-and-science-bases-of-actual-tasks/

47. **Вишневецька О. В**. Сучасні тренди техніко-технологічних інновацій в сільському господарстві. *Sectoral research XXI: characteristics and features* : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference (м. Чикаго (Chicago), April 22, 2022). Chicago : European Scientific Platform, 2022. Vol. 1. Pp. 10–13. *(0,12 друк. арк.)* URL: https://surl.li/fbryth

48. **Вишневецька О. В.** Переваги і недоліки ресурсозберігаючих технологій обробітку ґрунту. *Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4* : міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Дубляни, 2 черв. 2022 р.). Дубляни, 2022. С. 235–238. *(0,2 ум. друк. арк.)* URL: https://surl.lu/ziqpmb

49. **Вишневецька О. В**. Державне регулювання інноваційної діяльності в сільському господарстві. *Реформування міжнародних відносин і світового господарства в сучасних умовах* : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 24–25 берез. 2023 р.). Ужгород : Ужгородський національний університет, 2023. *(0,15 ум. друк. арк.).* URL: https://surl.li/rqthij

50. **Вишневецька О. В.** Оцінка ефективності агроінновацій. *Інклюзивний розвиток аграрного сектору економіки в контексті світової продовольчої безпеки періоду війни та повоєнної відбудови України* : зб. доп. міжнар. наук-практ. конф. (м. Київ, 23 трав. 2023 р.). Київ : Університет «Україна», 2023. С. 47–51. *(0,15 ум. друк. арк.)* URL: https://surl.li/ityavu

51. **Vyshnevetska O**. Assessment of the efficiency of fixed capital use in agricultural production. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств. Проблематика 2024: Ефективність біоекономічної моделі розвитку* : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дубляни, 4–5 черв. 2024 р.). Дубляни : ЛНУП, 2024. *(0,16 друк. арк.).* URL: https://surl.li/ppmfwc

52. **Вишневецька О. В.** Цифровізація в сільськогосподарському виробництві. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* : матеріали VI наук.-практ.

конф. (м. Київ, 26 верес. 2024 р.). Київ : Інститут історії аграрної науки, освіти і техніки, 2024. *(0,2 друк. арк.)* URL: https://dnsgb.com.ua/assets/files/2024/11/tezi-konferencii_a5_web2.pdf.

53. **Вишневецька О. В.** Інноваційний розвиток сільськогосподарського виробництва. *Інноваційно-інвестиційний розвиток національної економіки України (макро- та мікрорівень) в умовах війни* : матеріали ІІ-ї міжвуз. наук.-практ. конф. аспірантів та молодих вчених (м. Київ, 21 листоп. 2024 р.). Київ : Університет «Україна», 2024. С. 94–98. *(0,1 друк. арк.)* URL: https://surl.li/yfyanq

54. **Вишневецька О. В.** Роль інноваційних технологій в агробізнесі. *Крамаровські читання* : тези доп. XII міжнар. наук.-техн. конф. (м. Київ, 20–21 лют. 2025 р.). Київ : НУБіП України, 2025. С. 97–100. *(0,14 друк. арк.)*

55. **Вишневецька О. В.** Основні засоби сільського господарства як складова балансу основних засобів національної економіки. *Сталий та інклюзивний сільський розвиток в Україні у світлі наукової спадщини В. В. Юрчишина* : матеріали наук. конф. (м. Одеса, 3 берез. 2025 р.). Одеса : ОНТУ, 2025. С. 27–30. *(0,15 друк. арк.)* URL: https://surl.li/vnkuuz

56. **Вишневецька О. В**. SWOT-аналіз інноваційної діяльності в аграрній сфері. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* : матеріали VIII наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 верес. 2025 р.). Київ : Національна сільськогосподарська бібліотека, 2025. *(0,12 друк. арк.)* URL: https://dnsgb.com.ua/assets/files/naukovi_konferencii/konf_16_09_2025.pdf

5. Інші публікації:

57. Методичні рекомендації з обґрунтування нормативної потреби основних засобів на виробництво сільськогосподарської продукції / Захарчук О. В., **Вишневецька О. В.** та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с. *(3,8/0,8 друк. арк.)*. (*Здобувачка розробила методичні рекомендації щодо визначення нормативної потреби основних засобів у виробництві сільськогосподарської продукції).*

58. Методичні рекомендації з розробки технологічних карт у сільському господарстві / Ю. О. Лупенко, О. В. Захарчук, **О. В. Вишневецька**, Я. Ф. Навроцький. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 96 с. *(6,0/1,5 друк. арк.). (У методичних рекомендаціях удосконалено підходи до розробки технологічних карт у сільському господарстві, у підготовці яких здобувачка визначила складові ресурсного забезпечення та витрат виробничих процесів).*

59. Норми та нормативи у плануванні витрат на проведення сортодосліджень : У 2 т. Т. 1. Науково-технічна експертиза сортів рослин : монографія / за ред. О. В. Захарчука, С. І. Мельника. Київ : УІЕСР, 2025. 354 с. *(21,3/1,2 друк. арк.)* URL: https://press.sops.gov.ua/catalog/category/monogr.

60. Норми та нормативи у плануванні витрат на проведення сортодосліджень : У 2 т. Т. 2. Науково-дослідна робота із вивчення сортів рослин : монографія / за ред. О. В. Захарчука, С. І. Мельника. Київ : УІЕСР, 2025. 419 с. *(24,0/1,5 друк. арк.)*. URL: https://press.sops.gov.ua/catalog/category/monogr. (*Особистий внесок здобувачки полягає у формуванні технологічних карт вирощування зернових та олійних культур, визначенні складу технологічних операцій, потреби в ресурсах і нормативних витрат на проведення сортодосліджень).*

АНОТАЦІЯ

Вишневецька О. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток технічного і технологічного забезпечення рослинництва. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, 2026.

У дисертації обґрунтовано теоретико-методологічні засади інноваційно-інвестиційного розвитку технічного і технологічного забезпечення рослинництва за умов трансформації економіки. Узагальнено еволюцію підходів до інвестицій і доведено необхідність їхньої інтеграції з інноваціями як базової умови конкурентоспроможності аграрного сектору. Уточнено трактування інноваційно-інвестиційного розвитку як безперервного інституційно зумовленого процесу технологічної модернізації виробництва.

Розроблено науково-методичний інструментарій оцінки інноваційно-інвестиційних процесів на основі поєднання ресурсного та функціонального підходів із застосуванням динамічних показників ефективності. Запропоновано алгоритм визначення інтегрального ефекту інвестицій та сформовано систему критеріїв сталого розвитку техніко-технологічної бази з урахуванням економічних, технологічних і екологічних параметрів.

Проаналізовано стан технічного забезпечення рослинництва, виявлено високий рівень зносу основних засобів і структурні диспропорції. Доведено пряму залежність ефективності виробництва від рівня технічної модернізації та інвестиційної активності, а також ключову роль державної підтримки у стимулюванні оновлення матеріально-технічної бази.

Обґрунтовано стратегічні напрями техніко-технологічного оновлення, що передбачають впровадження точного землеробства, no-till, автоматизації та цифровізації. Встановлено, що інноваційні технології забезпечують зниження витрат, підвищення урожайності та ресурсоефективності. Визначено наукову новизну у формуванні стратегічних векторів технологічного прориву з мультиплікативним ефектом для галузі.

Розроблено організаційно-економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку за умов післявоєнного відновлення, що поєднує державні та ринкові інструменти (кредитування, лізинг, державно-приватне партнерство). Визначено стратегічні орієнтири модернізації до 2035 року та систему ключових показників ефективності для моніторингу її реалізації.

Результати дослідження формують цілісну концепцію модернізації техніко-технологічної бази рослинництва, реалізація якої забезпечить підвищення конкурентоспроможності, технологічної незалежності та стійкості аграрного сектору, а також сприятиме продовольчій безпеці й довгостроковому економічному зростанню України.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційний розвиток, техніко-технологічне забезпечення, матеріально-технічна база, рослинництво, державна підтримка, інвестиційний механізм, технологічна модернізація, економічна ефективність, стратегічні пріоритети.

ANNOTATION

Vyshnevetska O. V. Innovative and investment development of technical and technological support of crop production. – Qualification scientific work submitted as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Economic Sciences in the specialty 08.00.03 – Economics and Management of the National Economy – National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, 2026.

The dissertation provides a comprehensive theoretical-methodological and applied substantiation of the innovation and investment-driven development of technical and technological support in crop production under conditions of national economic transformation. It is demonstrated that, in the context of the growing role of the agricultural sector in ensuring food security and national competitiveness, the integration of investment and innovation processes becomes a key prerequisite for structural modernization of the industry. The evolution of economic thought on the essence and role of investment in economic development is generalized, revealing a transition from simple capital allocation to a complex process of integrating material, financial, and intellectual resources. Clarified definition of innovation and investment development of technical and technological support in crop production is proposed as a continuous, institutionally determined process of strategic integration of investments, innovations, and managerial decisions aimed at enhancing the technological level, economic efficiency, and resilience of production systems.

A scientific and methodological framework for assessing innovation and investment processes has been developed, based on a combination of resource-based and functional approaches and incorporating dynamic efficiency indicators that account for the time factor. An algorithm for determining the integral effect of investments in technological upgrading is proposed, enabling more substantiated strategic decision-making at the sectoral level. A system of criteria and indicators for the sustainable development of the technical and technological base has been formed, encompassing economic, technological, and socio-environmental parameters. The analysis reveals a high level of depreciation of fixed assets, structural imbalances, and uneven renewal of the technical base, which necessitates a transition to systematic modernization on an innovation basis. It is additionally substantiated that the level of technical provision directly correlates with labor productivity, energy efficiency, and the competitiveness of crop production, while institutional constraints remain a key limiting factor for investment activity.

Strategic directions for the technical and technological modernization of crop production are substantiated, including the implementation of precision farming systems, no-till technology, automation, digitalization, and advanced information-analytical platforms. It is established that the adoption of innovative technologies leads to reduced production costs, increased yields, improved resource efficiency, and enhanced environmental sustainability. The scientific novelty of the results lies in identifying strategic vectors of technological breakthrough that generate a multiplicative effect – from improving farm-level profitability to strengthening export potential and environmental security at the national level. An organizational and economic mechanism for innovation and investment development has been developed, combining state and market-based instruments, including

budgetary support, preferential lending, leasing, and public-private partnerships, as well as a system of key performance indicators (KPIs) for monitoring technological upgrading processes.

The results of the study form an integrated scientific concept of innovation and investment-driven development of technical and technological support in crop production, combining theoretical foundations, methodological tools, and practical recommendations for the modernization of the agricultural sector. The practical significance of the obtained results lies in their applicability for shaping state agricultural policy, enterprise development strategies, and post-war recovery programs. The implementation of the proposed approaches will contribute to increasing technological independence, competitiveness, and resilience of agricultural production, ensuring food security, and promoting long-term economic growth in Ukraine.

Keywords: innovation and investment development, technical and technological support, material and technical infrastructure, national economic system, state policy support, investment instruments, technological modernization, economic performance, strategic development prioritie.